

PRITARTA

Kaišiadorių rajono savivaldybės administracijos
Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vedėjo
2019m. liepos 5 d. įsakymo Nr. 10-1-DS-SV-246

PRITARTA

Kaišiadorių lopšelio-darželio „Žvaigždutė“ 2019m.
birželio 26 d. Įstaigos tarybos nutarimu Nr. 4

**IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„PASAULIS VAIKO AKIMIS“**

**KAIŠIADORYS
2019 METAI**

TURINYS

I. Bendrosios nuostatos.	3
II. Ikimokyklinio ugdymo principai	6
III. Tikslai ir uždaviniai	6
IV. Ugdymosi turinys, metodai ir priemonės	7
1. Ugdymosi organizavimo formos	7
2. Įstaigoje taikomi ugdymosi metodai ir ugdymosi technologijos	7
3. Ugdymosi turinys.	8
V. Ugdymosi pasiekimai ir jų vertinimas	34
VI. Naudoti šaltiniai ir literatūra	36

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Ikimokyklinio ugdymo programos teikėjas – Kaišiadorių lopšelis-darželis „Žvaigždutė“.

Teisinė forma.

Neformaliojo ugdymo savivaldybės institucija.

Grupė.

Ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Adresas.

Kęstučio g. 22, Kaišiadorys.

Elektroninis paštas: darzelis.zvaigzdute@kaisiadorys.lt

Vaikai ir jų poreikiai.

Šiandieniniai vaikų poreikiai yra kitokie, negu dabartinių suaugusiųjų vaikystėje. Šiuolaikiniai vaikai auga su kompiuteriais, internetu, mobiliaisiais telefonais, jie lengviau priima ir suvokia vaizdinę informaciją. Vaikai nori patys pamatyti, išgirsti, veikti, kurti realioje aplinkoje, o ne žiūrėti paveikslėlius ar klausytis pasakojimų apie aplinką, bei įsiminti išgirstą informaciją. Jie greitai kuo nors susidomi, dažnai keičia veiklą, tačiau gali ilgai veikti, jei veikla turi žaidimo elementų. Jie mėgsta ką nors veikti kartu, lengvai mokosi vieni iš kitų. Šio amžiaus vaikams patinka eksperimentuoti, tyrinėti, pažinti pasaulį, kurti, ugdytis meninius gebėjimus, jie nori patirti sėkmę.

Vienas iš svarbiausių ikimokyklinio amžiaus vaikų poreikių yra poreikis žaisti. Žaidimas – pagrindinis ikimokyklinio amžiaus vaiko darbas ir mokymasis. Kuo mažesnis vaikas, tuo jam svarbiau žaisti saugioje, patikimoje aplinkoje, kurioje jis gali jausti suaugusiojo paramą ir dėmesį.

Atlikta vaikų apklausa parodė, kad kuo vyresni vaikai, tuo platesnis jų interesų ratas. Be žaidimų, kuriuos dauguma vaikų įvardina kaip mėgstamą veiklą, vaikams patinka dalyvauti šventėse, varžybose, sportuoti, vykti į keliones.

Kiekvienas darželį lankantis vaikas turi tik jam būdingų poreikių ir interesų. Jie priklauso nuo vaiko gyvenimo aplinkybių, individualių gebėjimų, temperamento, pasaulio pažinimo būdo. Pedagogai siekia ugdymosi turinį pateikti tokiu būdu, kad visi vaikai galėtų sėkmingai ugdytis. Tenkinami gabių vaikų poreikiai: pastebimi išskirtiniai vaikų gebėjimai, jiems skiriamos individualios užduotys. Vaikai gali dalyvauti parodose, konkursuose. Jei žinome, kad geriausiai vaikai mokosi veikdami per savo patirtį ir kiekvienas vaikas nori tyrinėti, pačiuo pinėti, pajauti visais savo pojūčiais, tai ir privalome sudaryti sąlygas šių poreikių tenkinimui.

Vaikams, kurie turi kalbos ir komunikacijos sutrikimų, teikiama logopedo pagalba. Lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisija organizuoja švietimo pagalbos teikimą vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas.

Įstaigoje dirba 26 pedagogai: direktorė, pavaduotoja ugdymui, 2 priešmokyklinio ugdymo pedagogės, 18 ikimokyklinio ugdymo mokytojų, 3 meninio ugdymo mokytojai, logopedė, psichologė. Pedagogų kvalifikacija: 2 pedagogės turi ikimokyklinio ugdymo mokytojos, 15 ikimokyklinio ugdymo vyresniosios mokytojos kvalifikacinę kategoriją. Metodininko kvalifikacinę kategoriją turi logopedė, 2 priešmokyklinio ugdymo pedagogės, 1 ikimokyklinio ugdymo mokytoja. 2 pedagogės turi vyresniosios meninio ugdymo mokytojos kvalifikacinę kategoriją, 1 – meninio ugdymo mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją. Koordinuodami vaikų ugdymosi procesą pedagogai sudaro sąlygas vaikams pamatyti, išgirsti, dalytis patyrimu, sukuria situacijas skatinančias tyrinėti, diskutuoti.

Įstaigoje dirbantys pedagogai nuolat kelia savo kvalifikaciją dalyvaudami seminaruose, mokydami vieni iš kitų, įgytas žinias kūrybiškai taiko savo veikloje, siekdami numatytų visos vaikų grupės ir kiekvieno vaiko ugdymosi rezultatų.

Įstaigos savitumas.

Lopšelių-darželių lanko vaikai nuo vienerių iki septynerių metų. Įstaigoje veikia 10 ikimokyklinio amžiaus ir 2 priešmokyklinio amžiaus vaikų grupės. Grupės komplektuojamos iš vienodo amžiaus vaikų. Darželio darbo laikas nuo 7.30 val. iki 18.00 val.

Tėvų prašymu veikia budinti grupė, kuri pradeda dirbti nuo 6.30 val. ir dirba iki 18.30 val.

Lopšelio-darželio ugdomosios veiklos prioritetai: saviraiškos ir kūrybiškumo skatinimas, sveikos gyvensenos nuostatų ugdymas.

Tobulinant ugdymo procesą kuriama saviraišką ir pažinimą skatinanti aplinka, skatinami vaikų tyrinėjimai, vykdoma projektinė veikla, siekiama aktyvaus tėvų dalyvavimo ugdomojoje veikloje. Grupių aplinka pritaikyta įvairioms veikloms, yra atskiri miegamieji. Lauke turime šiltnamį, nedidelį daržą – tai tyrinėjimams, bandymams, pažinimui skirta erdvė.

Kuriama palanki aplinka vaikų sveikatos ir saugumo stiprinimui. Darželio kieme įrengta saugi aikštelė sportinei vaikų veiklai. Teritorija aptverta saugumo reikalavimus atitinkančia tvora.

Darželis turi savas tradicijas: kiekvienais metais kartu su visa darželio bendruomene švenčiame „Rudens šventę“, darželio gimtadienį, Kalėdas; organizuojame sportines pramogas, vaikų darbų parodas.

Lopšelis-darželis turi savo dainą, emblemą.

Įstaigoje teikiama logopedo pagalba. Specialiųjų poreikių vaikai integruojami į bendrosios paskirties grupes.

Atsižvelgiant į įstaigą lankančių vaikų interesus ir poreikius, teikiamos papildomos paslaugos: vaikai gali lankyti choreografijos, keramikos užsiėmimus.

Lopšelis-darželis bendradarbiauja su Kaišiadorių meno mokykla, Kultūros ir meno centru. Šių įstaigų specialistai veda papildomą meninę veiklą. Siekdami įgyti psichologinių, dalykinių žinių bendradarbiaujame su Kaišiadorių rajono pedagogine psichologine tarnyba, Kaišiadorių rajono švietimo ir kultūros paslaugų centru.

Tėvų poreikiai.

Dauguma tėvų – dirbantys, todėl pageidauja, kad darželis dirbtų visą dieną. Nuo 2016 metų rugsėjo patenkinome tėvų pageidavimą dėl ilgesnio darbo laiko.

Šeimų lūkesčiai ikimokykliniam vaiko ugdymui nevienodi. Vieni tėvai nori, kad būtų plėtojami vaiko gabumai ir talentai, kitiems rūpi gera vaiko savijauta, dar kiti norėtų pagalbos įveikiant socialines problemas.

Atliktos apklausos apie ugdymo kokybę metu paaiškėjo, jog tėvams svarbu, kad su jų vaikais dirbtų geros ir kūrybingos auklėtojos, kurios pastebėtų kiekvieno vaiko individualumą ir galėtų sukurti sąlygas vaikų aktyviai ir įdomiai kasdieninei veiklai. Tėvai norėtų, kad daželyje būtų skatinamas vaikų savarankiškumas, pasitikėjimas savimi, kad vaikai išmoktų išklaudyti, pasakoti, svarstyti. Vyresniųjų vaikų tėvams svarbu, kaip įstaigos pedagogai padės jų vaikui pasirengti mokyklai.

Nemaža dalis tėvų pageidauja papildomos veiklos: dailės, choreografijos, keramikos, sporto būrelių. Šie poreikiai patenkinami dalinai.

Regiono savitumas.

Artimoji aplinka: mokykla, bažnyčia, savivaldybė, biblioteka, policija, miesto parkas, Girelės pažintinis takas, geležinkelio stotis, Kaišiadorių priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba. Išvykos į šias įstaigas padeda ugdytis įvairiems vaikų gebėjimams.

Tolimesnė aplinka: Lietuvos liaudies buities muziejus. Vaikai su pedagogais ar tėvais lankydami įvairiose šventėse, edukacinėse programose, kurias organizuoja šis muziejus, įgyja naujos patirties, susipažįsta su įvairių etnografinių regionų ypatumais. Su vyresniaisiais vaikais yra galimybė apsilankyti Kaune ar Vilniuje esančiuose teatruose, muziejuose.

Požiūris į vaiką ir ugdymą.

Remiantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, kiekvienas vaikas pripažįstamas kaip unikali, besikeičianti aktyvi individualybė. Puoselėjamas vaiko orumas, pripažįstama jo nuomonė, jo teisė rinktis, spręsti, tartis. Ugdymo ir ugdymosi procesas grindžiamas socialinio teisingumo, lygiavertiškumo, tolerancijos vertybėmis. Laikomasi nuostatos, kad vaikas ugdomas ir ugdomi per visą buvimo ikimokyklinėje įstaigoje laiką.

Pasirinkta humanistinio ugdymo kryptis pabrėžia intelektualinio ir emocinio ugdymo darną, vaiko poreikių tenkinimą, nuoširdų bendravimą su ugdytiniais. Pripažindami vaiką aktyviu ugdymo proceso dalyviu, mes remiamės konstruktyvistine ugdymo kryptimi, teigiančia, kad vaikai patirtį kaupia aktyviai veikdami, bendraudami ir bendradarbiaudami, sąveikaudami su aplinka ir daiktais.

Kad pasiektų numatytų vaikų grupės ir kiekvieno vaiko ugdymosi rezultatų, pedagogai kuria grupėje situacijas patirtiniam ugdymuisi. Patirtinis ugdymasis yra vaiko ir pedagogo, vaiko ir vaiko, vaiko ir aplinkos sąveikos rezultatas. Kai vaikai įsitraukia į auklėtojos inicijuotą veiklą, pastaroji juos stebi, bendrauja, pataria. Stebėdami kitų vaikų veiklą, elgesį, ikimokyklinukai supranta, ką reiškia mokytis, dalinasi patyrimu, mokosi vienas iš kito. Vaiko ugdymosi patirčiai turi įtakos ir grupės aplinka, artimiausia gamtinė ir kultūrinė aplinka, joje vykstantys renginiai.

Programa „Pasaulis vaiko akimis“ skirta vaikams nuo 1 – erių iki 6 – erių metų, jų tėvams ir pedagogams. Ji padės vaikams ugdytis

vertybines nuostatas, tenkins vaikų pažinimo, bendravimo, judėjimo, saviraiškos poreikius, išmokys vaikus pasitikėti savo jėgomis ir savo gebėjimais, sudarys prielaidas tolesniam sėkmingam mokymuisi mokykloje.

Atsižvelgiant į laikmečio reikalavimus, pedagogų ir tėvų pastabas, pasiūlymus, programa bus atnaujinama.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Visuminio vaikų ugdymo principas.

Siekama ugdymo turinio vientisumo, lankstumo, integralumo. Visos vaiko fizinio, emocinio, socialinio ir pažintinio ugdymosi sritys yra susijusios ir vienodai svarbios.

Individualizavimo ir diferencijavimo principas.

Ugdymas grindžiamas asmenybės pažinimu, atsižvelgiama į vaikų gebėjimus, sveikatą, turimą patirtį, poreikius, skirtingus pažinimo būdus. Padedama jiems atrasti save, atskleisti savo privalumus, gebėjimus.

Humaniškumo principas.

Siekama demokratinių santykių tarp vaikų ir suaugusiųjų – tolerancijos, gebėjimo priimti sprendimus, nepažeisti kito teisių ir kartu ginti savąias. Vaikas gerbiamas kaip asmenybė, paisoma jo poreikių ir pomėgių.

Pilietiškumo principas.

Skatinamas vaikų noras pažinti ir perimti tautos kultūros vertybes, papročius, tradicijas, ugdomas vertybinis santykis su gamta. Auginamas doras, kūrybingas žmogus.

Tęstinumo principas.

Nuoseklus tęstinis vaikų ugdymasis padeda jiems sklandžiai pereiti nuo ugdymosi pagal ikimokyklinio ugdymo programą prie ugdymosi pagal priešmokyklinio ugdymo programą.

Partnerystės su šeima principas.

Tėvai ir pedagogai – ugdymo partneriai. Siekiama glaudaus bendradarbiavimo su šeima, užtikrinant visapusišką vaiko pažangą.

III. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokyti pradmenis.

Ikimokyklinio ugdymo uždaviniai. Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą, bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogiška sąveika grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaikų ugdymąsi, pasiekti, kad vaikas:

- Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.

- Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- Mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

IV. UGDYMO SI TURINYS, FORMOS, METODAI

UGDYMO SI ORGANIZAVIMO FORMOS:

1. Visos grupės veikla (diskusijų , knygelių skaitymo valandėlės, ryto ar popietės ratas, ekskursijos, pramogos, šventės, kūno kultūros ir muzikos valandėlės, sportiniai žaidimai, varžybos, viktorinos).
2. Mažos vaikų grupelės veikla (savarankiška vaikų veikla, žaidimai, kūrybiniai darbai, bandymai, eksperimentai, darbinė veikla, kalbos korekcijos valandėlės).
3. Individuali veikla (savarankiška vaiko veikla, žaidimai, individualios užduotys, pedagogo ar kito specialisto bendravimas su vaiku).
4. Žaidimų-pasakų diena (vaikai siūlo, kokius žaidimus jie norėtų žaisti, kokių pasakų klausytis, patys susikuria žaidimų vietas, bando inscenizuoti pasakas).

ISTAIGOJE TAIKOMI UGDYMO SI METODAI IR UGDYMO SI TECHNOLOGIJOS:

Žaidimas – svarbiausias vaiko socialinį, emocinį ir pažintinį ugdymąsi skatinantis metodas. Žaidimas ir darbas (mokymasis) šiame amžiuje neatsiejamai susipynę. Laisvas žaidimas, kai vaikai kuria, konstruoja, fantazuoja savo tempu ir nevaržomi suaugusiųjų padiktuoto tikslo, atspindi tikrąją žaidimo esmę. Būtent šiuo metu vyksta svarbiausias individualus mokymosi procesas.

Žodiniai-informaciniai metodai. Tai žodžiu, vaizdu perteikiama informacija.

Patirtinis ugdymosi metodas. Patirtinis ugdymosi metodas grįstas atradimais, tyrimais, bandymais, pažinimu natūralioje aplinkoje. Ikimokyklinio amžiaus vaikai geriausiai ugdomi patys būdami aktyvūs – tyrinėdami visais pojūčiais, diskutuodami, dalydamiesi išvykų patirtimi. Jiems labai įdomu mokytis iš tikrų situacijų, kai paprasti dalykai pavirsta pačia geriausia patirtine veikla.

Kūrybiniai metodai. Naujų sumanymų kūrimas, „minčių lietus“, problemų sprendimas, idėjų kūrimas ir įgyvendinimas, , informacijos radimas ir jos pritaikymas, vaizduotės pratimai.

Kūrybinė vaiko ir pedagogo sąveika (pedagogas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, sumanymu, problema, skatina vaikus kurti, atrasti; priimami bendri sprendimai, susitarimai dėl veiklos, bendradarbiaujama).

Ugdančiosios aplinkos kūrimas (pedagogas sukuria atskiras erdves pačių vaikų veiklai; skatina pačius vaikus kurti vietas žaidimams, veiklai; pripažįsta vaiko teisę rinktis veiklą, buvimo vietą, draugus, laisvai judėti iš vienos erdvės į kitą).

Spontaniškasis-situacinis ugdymas. (pedagogas palaiko vaiko veiklą, laiko ją vertinga patirtimi, ugdymui panaudoja netikėtai susidariusias situacijas, pasiūlo priemonių vaiko poreikiams ir interesams tenkinti).

Ugdymas pavyzdžiu (pedagogas veikia vaikų akivaizdoje ir skatina jį mėgdžioti, siūlo vaikams tęsti pedagogo pradėtą veiklą, veikia drauge su vaikais kaip žaidimo partneris).

UGDYMOSI APLINKA IR PRIEMONĖS

Ugdymosi turinio įgyvendinimui sukuriama ir pritaikoma, atitinkamo amžiaus vaiko poreikius ir galimybes atitinkanti, saugi aplinka. Siekiama, kad priemonės būtų funkcionalios ir padėtų įgyvendinti programoje numatytą ugdymo turinį: tenkintų norą žaisti, judėti, bendrauti su kitais vaikais, padėtų pažinti aplinką, skatintų vaiko savarankiškumą ir aktyvumą, norą tyrinėti, eksperimentuoti.

UGDYMOSI TURINYS

Visas kasdieninis vaikų gyvenimas įstaigoje pripažįstamas kaip neatsiejama ugdymo turinio dalis. Vaikai ugdomi bet kuriuo dienos metu – žaisdami, dalyvaudami pedagogo inicijuotoje veikloje, atlikdami buitines darbus.

Ugdydami vaikus siekiame, kad jie augtų orūs, smalsūs, bendraujantys, sveiki, kuriantys, sėkmingai besiuogdantys.

Vadovaujantis šiais ugdymo siekiais, ugdymosi pasiekimų sritys sąlygiškai jungiamos į 6 grupes. Pasiekimų sritys yra lygiavertės, jos apima visus svarbiausius vaiko nuo gimimo iki šešerių metų pasiekimus, kurie sudaro pamatą sėkmingai kompetencijų – socialinės, sveikatos, pažinimo, komunikavimo, meninės – plėtotei priešmokykliniame ugdyme.

Ugdydami SVEIKĄ vaiką sieksime esminių nuostatų ir gebėjimų, pateiktų ugdymosi pasiekimų srityse – „Fizinis aktyvumas“, „Kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai“.

Ugdydami vaiko ORUMĄ sieksime esminių nuostatų ir gebėjimų, pateiktų ugdymosi pasiekimų srityse: „Emocijų suvokimas ir raiška“, „Savireguliacija ir savikontrolė“, „Savivoka ir savigarba“, „Santykiai su suaugusiais“, „Santykiai su bendraamžiais“.

Plėtodami vaiko BENDRAVIMĄ sieksime esminių nuostatų ir gebėjimų pateiktų ugdymosi pasiekimų srityse „Sakytinė kalba“ bei „Rašytinė kalba“.

Ugdydami vaiko SMALSUMĄ sieksime esminių nuostatų ir gebėjimų, pateiktų ugdymosi pasiekimų srityse – „Aplinkos pažinimas“, „Skaičiavimas ir matavimas“.

„KURIANTI“ vaiką ugdydysime siekdami esminių nuostatų ir gebėjimų, pateiktų ugdymosi pasiekimų srityse „Meninė raiška“ bei „Estetinis suvokimas“.

„SĖKMINGAI BESIUGDANTIS“ – tai vaikas, turintis esmines nuostatas ir gebėjimus pateiktus ugdymosi pasiekimų srityse „Iniciatyvumas ir atkaklumas“, „Tyrinėjimas“, „Problemų sprendimas“, „Kūrybiškumas“ „Mokėjimas mokytis“. Ši pasiekimų grupė jungia nuostatas ir gebėjimus susijusius su visomis kitomis pasiekimų sritimis.

1. KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI. Vaiko sveikatai saugoti ir stiprinti būtini įpročiai ir elgesys.

Vertybinė nuostata. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. • Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. • Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai valgo ir geria. • Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. • Padedamas nusišluostosi ir apsirengia, apsiauna ir nusiauna batus. • Padeda į vietą vieną kitą daiktą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Padedamas plaunasi, šluostosi rankas ir veidą. • Padedamas susitvarko žaidimų vietą. • Pradeda savarankiškai naudotis tualetu. • Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia. • Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi, nusišluostosi rankas ir veidą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dažniausiai taisyklingai naudojasi stalo įrankiais. • Serviruoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo. • Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. • Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluostosi. • Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Žaisdamas stengiasi saugoti save ir kitus. • Pastebi netvarką savo išvaizdoje, aprangoje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai serviruoja ir tvarko stalą. • Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. • Savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluostosi rankas ir veidą. • Savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. • Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, namuose, ką daryti ištikus nelaimei. • Turi žinių apie sveiką mitybą, žalingus įpročius. • Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai.

Vaiko veiklos pavyzdžiai

1 – 3 metai	3 – 6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Mokosi valgyti šaukštu, šaukšteliu iš lėkštės. • Pradeda valgyti šakute. • Pratinasi paprašyti ant puoduko. • Mokosi nusirengti: raišioja raištelius, atsega sagas, užtrauktuką, nusiauna kojines, šlepetes. • Mokosi atsukti čiaupą, susirasti rankšluostį, nusišluostyti rankas, veidą. • Mokosi naudotis tualetu, savarankiškai nueiti. • Mokosi apsirengti, apsiauti. • Žaidžia vaizduotės žaidimus „Lėlytė valgo“, „Lėlytė prausiasi“, „Aprenk lėlytę“, „Meškiukas nori valgyti“, „Gimtadienis“, „Kavinėje“. • Žaidžia tvarkymosi žaidimus: „Mašinytė grįžta į“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia didaktinius žaidimus „Užsegu - atsegu“, „Užrišu – atrišu“, „Nusiplaukime rankytes“, „Surask žaislo vietą“, „Aprenk berniuką (mergaitę)“, „Sveikas maistas“ ir kt. • Žaidžia siužetinius žaidimus „Lėlė eina pasivaikščioti“, „Kavinėje“, „Gatvėje“, „Kirpykla“. • Žaidžia lenktyniavimo žaidimus „Tvarkome žaisliukus“, „Šlepetės“. • Mokosi būdinčiojo pareigų: serviruoja stalą, laisto gėles, prižiūri tvarką prie stalo, valo dulkes. • Atlieka kasdienius saviruošos darbus: nusineša savo valgymo reikmenis, susitvarko rūbus, susitvarko darbo ar žaidimų vietą. • Diskutuoja, kodėl reikia praustis, valytis dantis, tvarkingai valgyti. Svarsto, kas nutiks, jei rengsimės ne pagal sezoną. • Su VSP specialiste mokosi, kaip taisyklingai plauti rankas, valyti dantis, taisyklingai sėdėti, aptaria sveikos mitybos taisykles. Kartu dėlioja „Sveiko maisto piramidę“, dalyvauja akcijoje „Diena be saldumynų“, per mikroskopą stebi, kas gyvena ant nešvarių rankų. • Aptaria plakatus „Mano sauga“, „Saugus eismas“, „Žalingi įpročiai“. Diskutuoja, kokie pavojai

garažą“, „Kamuoliukai pavargo“, „Sukrauk atgal“. <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi kūrinėlių apie švarą ir tvarką. 	tyko namuose, darželyje, lauke. Grupėje ieško ir pažymi pavojingas vietas. <ul style="list-style-type: none"> • Žiūri filmukus apie policininką Amsių, CD „Emilija ir Kubiukas“. • Dalyvaudami sveikatos valandėlėse aiškinasi, kodėl negalima liesti vaistų, chemikalų, degtukų, cigarečių, alkoholio.

2. FIZINIS AKTYVUMAS. Stambiosios ir smulkiosios motorikos lavinimas, vaiko fizinių savybių ugdymas.

Vertybinė nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia. • Išlaiko pusiausvyrą. • Eina stumdamas ar tempdamas daiktą. • Atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis. • Meta, ridena kamuolį. • Paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais. • Išmeta daiktus iš rankos atleisdamas pirštus. • Ploja rankomis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pastovi ant vienos kojos. • Vaikšto ir bėga keisdamas kryptį, greitį. • Laikydamosis lipa ir nulipa laiptais. • Pralenda pro kliūtis. • Atsispirdamas kojomis pašoka nuo žemės, peršoka liniją. • Meta, spiria, ridena, gauda kamuolį. • Veria, mauna daiktus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų. • Eina ant pirštų galų, eina siaura linija, gimnastikos suoleliu. • Lipa laiptais aukštyr ir žemyn. • Šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo. • Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. • Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų. • Atlieka tikslesnius judesius plaštaka, pirštais, ranka. • Judesius tiksliau atlieka kaire ar dešine ranka, koja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eina pakaitiniu ir pristatomoju žingsniu. • Juda vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas. • Bėga ant pirštų galų. • Šokinėja abiem ir viena koja vietoje, judėdamas pirmyn, įveikdamas kliūtis. • Laipioja lauko įrengimais. • Spiria kamuolį iš įvairių padėčių į taikinį. • Meta kamuolį iš įvairių padėčių į taikinį, tiksliau gauda, mušinėja. • Įsisupa ir supasi sūpynėmis. • Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka. • Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. • Išvermingai, bėga ilgesnius atstumus. • Bėga pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn. • Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į toli, į aukštį. • Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus. Meta ir kartais pataiko į krepšį, vartus, taikinį. • Žaidžia komandomis, derindamas veiksmus. • Tiksliau, greičiau atlieka rankos ir pirštų judesius. • Gana tiksliai valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. • Tiksliai kopijuoja formas, raides.

Vaiko veiklos pavyzdžiai

1 – 3 metai	3 – 6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdami ropoja, vaikšto, bėgioja, laipioja, šokinėja, spiria, mēto, ridena, 	<ul style="list-style-type: none"> • Išbando įvairius vaikščiojimo, bėgiojimo, ropojimo, šliaužiojimo, lipimo, lindimo, šokinėjimo būdus. • Tikslingai ir laisvai juda, keičia ėjimą bėgimu, bėgdamas išsisukinėja.

<p>peržengia kliūtis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikščioja po vieną ir susikibę poromis, rateliu, traukinuku. • Žaidžia su judėjimą skatinančiais žaislais (mašinomis – paspirtukais, asiliukais, stumdukais). • Mokosi lipti laiptais, eina į salę. • Žaidžia judriuosius žaidimus grupėje, salėje, lauke: „Nešk žaisliuką takeliu“, „Ištašyk balutę“, „Mesk gniūžtę“, „Ridenk kamuoliuką“, „Kamuolys į krepšį“, „Paukšteliai skraido“. • Varsto virveles į skylutes, veria ant jų sagas, karoliukus. • Žaidžia pirštukų žaidimus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia judriuosius žaidimus, šokinėja, varžosi, lenktyniauja, • Dalyvauja mankštose, sportinėse pramogose, varžybose, sporto šventėse, žaidžia orientacinius žaidimus. • Žaidžia krepšinį, futbolą, kvadratą. • Vaikšto kaip gandra, ropoja kaip meška, „važiuoja dviračiu“. • Rungtyniauja estafetėse, gaudynėse. • Žaidžia „klases“, šokinėja per gumą. • Važinėjasi rogutėmis, čiuožynėmis. • Žaidžia su smulkiais daiktais: pagaliukais, pupelėmis, monetomis, karoliukais, segtukais. Juos surenka, atrenka, dėlioja pincetu, veria ant siūlo, segioja ant virvelės. • Žaidžia pirštukų žaidimus. • Piešia įvairias linijas, apibrėžia daiktų kontūrus. • Iš storų siūlų pina kasą, veja virveles. • Siuvinėja pagal trafaretą, kuria ornamentus.
--	--

3. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA. Savo jausmų, nuotaikų suvokimas, kitų jausmų atpažinimas ir apmąstymas.

Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis, jausmais.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Emocijas reiškia skirtingu intensyvumu. • Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pradeda vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. • Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką. • Atranda savus emocijų raiškos būdus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pavadina pagrindines emocijas. • Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. • Pradeda suprasti kitų emocijas ir į jas reaguoja. • Pradeda suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdina situacijas, kuriose kilo jausmai. • Pradeda suprasti ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla. • Pradeda kalbėtis apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, verkia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdina jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. • Pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. • Atpažįsta ir įvardija ne tik savo jausmus, bet ir nuotaikas bei jų priežastis. • Išreiškia jausmus neskaudindamas kitų.
Vaiko veiklos pavyzdžiai				
1 – 3 metai		3 – 6 metai		
• Klausosi skirtingos nuotaikos muzikos kūrinėlių.		• Piešia linksmą, liūdną, piktą, išsigandusį veidelį.		

<ul style="list-style-type: none"> • Stebi savo veido išraišką veidrodyje. • Žaidžia su nuotaikų veidukais, su auklėtoja varto knygeles su skirtingomis nuotaikomis, įvardina, kuris veikėjas verkia (liūdnas), kuris juokiasi (linksmas). • Kartu su auklėtoja žaidžia žaidimą „Veidelis“ (užsidengiant ir atidengiant veidą rodyti vis kitą emocinę išraišką). • Mokosi atsiprašymo ir susitaikymo ritualų. Guodžia kitus vaikus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prieš veidrodį žaidžia mimikos žaidimus, įvardija emocijas. • Pokalbiai „Mano ir kitų jausmai“, „Kaip nusiraminti?“ Mokosi nusiramavimo būdų (per šiaudelių pučia vatos gumuliukus, spalvina mandalas, dėlioja mozaikas, žaidžia su antistresiniais kamuoliukais). • Piešia save situacijose, kai yra linksmas, liūdnas, išsigandęs... • Žaidžia žaidimus „Papasakok be žodžių“, „Jurgeli, meistrelė“ (mėgdžioja vedančiojo veido mimiką). • Dėlioja simbolines nuotaikų korteles, žaidžia stalo žaidimą „Portretai“. • Žaidžia su mokymo priemone „Emocijų trafaretai“, „Emocijų dėlionė“, piešia emocijų veidelius, vaizduoja emocijas stebėdamas save veidrodyje. • Piešia tai, kas linksmina arba tai, kas liūdina. • Iš laikraščių ir žurnalų iškerpa ir suključuoja nuotaikingų veidų paveikslą: linksmus, liūdningus, piktus, laimingus, išsigandusius veidus. • Klausosi vaikų kalbos įrašų ir sprendžia kokios jų nuotaikos. • Mokosi ritualinių žodžių bendrai grupės nuotaikai palaikyti. • Klausosi pasakų „Kiškio trobelė“, „Pagrandukas“, „Raudonkepuraitė“ ir kt. Aptaria ir pamėgdžioja personažų nuotaikas. • Aptaria T. Moroney knygeles „Kai jaučiu pavydą“, „Kai jaučiuosi laimingas“ ir kt. • Svarsto, kaip galima padėti neturtingoms šeimoms, ligoniams, našlaičiams, seniems žmonėms. • Kuria liūdningų, linksmų, juokingų veidukų knygeles, lėlytes ant pagaliukų.
---	--

4. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ. Gebėjimas nusiraminti, laikytis susitarimų, taisyklių.

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Nusiramina, kai mato besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, girdi balsą. • Pats bando nusiraminti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nusiramina esant kasdieni tvarkai, ritualams. • Išbando savo interesų gynimo ir konfliktų sprendimo būdus. • Bando laikytis 	<ul style="list-style-type: none"> • Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino. • Pradeda valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą. • Ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nusiramina, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas. • Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais. • Sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pats taiko įvairesnius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus. • Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose. • Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. • Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi.

suaugusiojo prашymų.	<ul style="list-style-type: none"> Nuolat primenant laikosi grupės taisyklių. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> Primenant laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, dalyvauja jas kuriant. Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisyklės ir bando jų laikytis. 	<ul style="list-style-type: none"> Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus. Supranta, kad skirtingose vietose (darželyje, mokykloje ir kt.) yra kitokia tvarka, kitos taisyklės, linkęs jas suprasti ir jų laikytis.
----------------------	---	--	---

Vaiko veiklos pavyzdžiai

1 – 3 metai	3 – 6 metai
<ul style="list-style-type: none"> Žaidžia su nusiramino žaislais (minkštas kamuoliukas, žaislas, pagalvėlė ir kt.) Dalyvauja veikloje pagal kasdieninį ritmą (ritualuose, žaidimuose, pasikalbėjimuose ir kt.) Klausosi įvairios nuotaikos dainelių, atitinkamai reaguoja. Klausosi, stebi auklėtojos vaidinamus siužetus su žaislais apie tinkamą elgesį. Mokosi atsisveikinimo ir pasisveikinimo ritualų. Pats susiranda ką veikti, žaidžia greta kitų ir su kitais vaikais. Išbanda įvairius konfliktų sprendimo būdus (rėkia, neduoda žaislo, pasako suaugusiam). Reaguoja į auklėtojos pasakomas taisykles, nepritariančią auklėtojos veido išraišką. 	<ul style="list-style-type: none"> Žaidžia nusiramino žaidimus „Ramybės kampelyje“: plėšo popierių, žaidžia su kamuoliukais (spaudo, minko), klausosi ramios muzikos. „Minčių lietus“ – Kam reikalingos taisyklės? Kuria grupės taisyklės, pavaizduoja jas piešiniais, simboliais. Diskutuoja apie vaikų teises ir pareigas. Svarsto, ar skiriasi suaugusiųjų ir vaikų pareigos ir teisės. Žaidžia didaktinius žaidimus „Galima – negalima“, „Veidrodis“. Dalyvauja pokalbiuose, diskusijose („Ką daryti, kai supyksti?“, „Kaip susitarti su draugais?“, „Kas turi tvarkyti žaislus?“) ir mokosi taikių konfliktų sprendimo būdų (pvz.: palaukia eilės naudodami smėlio laikrodį, 5 kartus lėtai įkvepia ir iškvepia, suskaičiuoja iki 10). Klausosi skaitomų T. Moroney knygelių apie jausmus, varto jas, pasakoja, kada jis jaučiasi linksmas, vienišas, piktas ir t.t. Dėlioja siužetus (geri ir blogi poelgiai) iš 2-4 paveikslėlių. Žaidžia vaizduotės žaidimus „Šeima“, „Kelionė“, „Parduotuvė“ ir mokosi tinkamo elgesio. Dalyvauja paskatinimų žaidimuose, renka taškus už taisyklių laikymąsi, pareigų atlikimą. Žymi sutartais ženklais pavojingas vietas grupėje. Žaidžia stalo žaidimą „Atpažink jausmus“ (E. Gudelienė).

5. SAVIVOKA IR SAVIGARBA. Savo asmens tapatumo supratimas, bendrumas su šeima, grupė, tautinis tapatumas, pasitikėjimas savimi.

Vertybinė nuostata. Save vertina teigiamai.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> Atpažįsta save nuotraukose, veidrodyje, pavadina 	<ul style="list-style-type: none"> Kalba pirmuoju asmeniu. Pasako, kas jis 	<ul style="list-style-type: none"> Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, kitas asmuo. 	<ul style="list-style-type: none"> Supranta, kad jis buvo (kūdikis), yra (vaikas) ir visada bus tas pats asmuo. 	<ul style="list-style-type: none"> Įvardija savo norus, jausmus, gebėjimus. Pasako savo tautybę. Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai.

kelias kūno dalis. • Išbando savo galimybes judėti, atlikti veiksmus, kalbėti.	yra – berniukas ar mergaitė. • Pavadina 5–6 kūno dalis. • Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali padaryti.	• Supranta, kad suaugęs žmogus negalėjo matyti to, ką jis matė, jei nebuvo kartu. • Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina.	• Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys. • Siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.	• Atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus. • Pasitiki savimi ir savo gebėjimais. • Priskiria save giminei. • Ima suprasti, ką jis pats gali padaryti, pakeisti, o kas nuo jo norų ir pastangų nepriklauso. • Žino savo teises ir pareigas.
---	---	--	---	--

Vaiko veiklos pavyzdžiai

1 – 3 metai	3 – 6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia žaidimus: „Kur nosytė?“, „Rankytės ploja, kojytės trepsi“, „Pasakyk savo vardą“, „Mano – tavo“. • Žaidžia žaidimus apie kūno dalis, jas įvardina. • Daro kūno dalių atspaudus. Piešia save. • Žiūrinėja nuotraukas, jose atpažįsta save. • Pasakoja apie save, savo darbelį auklėtojai, kitiems vaikams, personažui. • Žaidžia su dėlionėmis „Mergaitė“, „Berniukas“. • Džiaugiasi savo gebėjimais padeklamuoti eilėraščių, nupiešti piešinėlių. • Žaidžia žaidimus „Mano – tavo“. • Tyrinėja savo aprangą, pasako aprangos pavadinimus. • Kalbasi su auklėtoja apie tai, kas jam patinka ar nepatinka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Susikuria savo vardo kortelę, naudoja ją savo daiktų, piešinių, statinių ženklinimui. • Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi: matuojasi savo ūgį, sveriasi, daro pėdų ir delnų atspaudus. • Kartu su šeimos nariais piešia „Šeimos medį“, puošia jį pieštomis šeimos narių „nuotraukomis“. • Pasakoja apie savo šeimą, jos narius, jų pomėgius, pareigas. • Nupiešia piešinius „Mano tėčio ir mamos darbai“, sukuria bendrą plakatą „Ką dirba mūsų tėčiai ir mamos?“ • Mokosi papasakoti draugams, auklėtojai apie savo darbelį, piešinį, mėgstamą veiklą. • Svarsto, kokie jie bus po penkių, dešimties metų. • Dėlioja siužetus (geri ir blogi poelgiai) iš 2-4 paveikslėlių. • Kalba apie savo miestą, šalį, tautybę, lietuviškas tradicijas. • Pokalbių metu sužino, kad žmonės būna įvairių tautybių, kalba kita kalba, laikosi kitokių tradicijų, mokosi būti jiems tolerantiški. • Kalbasi apie vardus ir pavardes, jų kilmę, reikšmę.

6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS. Partnerystės santykių su suaugusiuoju kūrimas.

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
• Žaidžia kartu su suaugusiuoju.	• Nori veikti sava-rankiškai, drąsiai	• Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų.	• Noriai dalyvauja pokalbiuose, bendroje veikloje su suaugu-	• Mandagiai bendrauja su suaugusiais. • Tariausi, diskutuoja su jais dėl dienotvarkės ir

<ul style="list-style-type: none"> • Vykdo supranta- mus suaugusiojo prašymus. • Kreipiasi pagal- bos į suaugusįjį. 	<p>išbando ką nors nauja, tikisi su- augusiojo palai- kymo.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja suaugusiuosius. • Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auk- lėtoja yra šalia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Grupėje jaučiasi saugus, bendradarbiauja su suaugu- siais. • Dažniausiai laikosi suaugusiųjų nustatytos tvarkos. • Vykdo individualiai pasakytus prašymus. • Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju. • Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo. 	<p>siais.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalba su pedagogu apie leis- tino elgesio ribas – atsiklausia, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. • Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, vykdo suaugusiojo prašymus. • Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar kieme. 	<p>elgesio taisyklių, stengiasi laikytis susitarimų.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę. • Žino, kodėl negalima bendrauti su nepažįs- tamais, kai šalia nėra artimo žmogaus. • Žino, į ką galima kreiptis pagalbos, nutikus nelaimei. • Patys pasiūlo suaugusiesiems įdomią bendrą veiklą, prašo pagalbos. • Domisi suaugusiojo jausmais ir savijauta, užjaučia, siūlo savo pagalbą.
---	---	---	---	--

Vaiko veiklos pavyzdžiai

1 – 3 metai	3 – 6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Mokosi atsisveikinimo su tėvais ritualų. • Kartu su auklėtoja žiūrinėja knygeles, paveikslė- lius, stato smėlio pilį. • Pasakoja apie savo šeimą. • Stebi, ką veikia suaugusieji. • Klausosi auklėtojos skaitomų kūrinių ir atsako į klausimus. • Įsitraukia į suaugusiojo siūlomas žaidybines situacijas padėdamas tvarkyti žaislus. • Pamėgdžiodamas suaugusius žaidžia vaizduotės žaidimus: maitina lėlę, šluoja grindis, naudoja žaislus-pakaitalus. • Kartu su auklėtoja žaidžia siužetinius žaidimus „Namai“, „Ligoninė“. • Atlieka suaugusiojo pavidimus: „Pamaitink lėlytę“, „Surink kamuoliukus“, „Atbėk pas mane“ ir kt. • Eina į salę žiūrėti koncerto, spektaklio. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalba apie žmonių profesijas, apie švietimo, sveikatos, prekybos, transporto, kultūros, gamybos įmones, apie tėvelių, kitų artimųjų darbovietes. Apsilanko tėvelių darbovietėse. • Susipažįsta su įstaigų reklaminiais lankstinukais, įmonių katalogais. Sukuria savo tėvų darbovietės katalogus, susiskirstydami į grupes. • Dalyvauja susitikimuose su darželio darbuotojais: direktore, VSP specialiste, susitinka su įvairių profesijų žmonėmis iš mūsų rajono. • Pagamina ir padovanoja darželio darbuotojams sveikinimą, darbelį, gėlytę. • Kalbasi apie žymius Kaišiadorių, Lietuvos žmones: sportininkus, rašytojus, politikus. • Suaugusiojo pamokytas žaidžia tradicinius žaidimus: „Vilke, vilke, kur buvai?“, „Ridiko rovimas“, „Katinas ant pečiaus sėdėjo“, „Pele, pele“. • Žaidžia stalo žaidimus su auklėtoja, auklėtojos padėjėja. • Siūlo auklėtojai dalyvauti jo sugalvotame žaidime. • Į grupę atėjusiems svečiams pasakoja apie grupę, savo veiklą, atsako į jų klausimus.

7. SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS. Mokymasis užmegzti artimus ryšius su kitais vaikais.

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia greta kitų vaikų, stebi jų veiklą. • Mėgdžioja kitų vaikų judesius, veiksmus. • Duoda žaislą kitam, ima iš kito. (supykęs gali atimti žaislą iš kito, jam suduoti) 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia greta, trumpam išitraukia į kito vaiko žaidimą. • Kalbasi su kitu vaiku, dalinasi žaislais. • Audringai reiškia teises į savo daiktus. • Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia bendrus žaidimus su bendraamžiais. • Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus. • Tariai dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. • Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais. • Turi vieną ar kelis nenuolatinius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sėkmingai išitraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia, siūlydamas savo ar priimdamas kitų sumanymus. • Natūraliai priima vaikų skirtumus. Gali padėti kitam vaikui. • Pats randa konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. • Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Noriai bendrauja su kitais vaikais, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja. • Tariai, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Siekdamas rasti kompromisą, išitraukia į derybų procesą. • Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia netinkamo elgesio pasekmes. • Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. • Pastebi ir priima kitų draugiškumo, palankumo ženklus, gerbia kitus vaikus, išklauso jų nuomonę, iš jų mokosi.

Vaiko veiklos pavyzdžiai

1 – 3 metai	3 – 6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia vaizduotės žaidimus vienas ar šalia kitų vaikų. • Žaidžia siužetinius žaidimus šeimos, ligoninės, parduotuvių temomis. • Žaidžia judriuosius žaidimus su kitais vaikais. • Žaidžia žaidimus, kuriuose reikia palaukti savo eilės. • Žaidžia žaidimus, kuriuose reikia žaisti dviese: ridenti, mėtyti kamuolį, suptis ant sūpynių. • Kartu su kitais vaikais piešia ant didelio popieriaus lapo. • Žaidžia įsivaizduodamas lyg būtų: mama, tėtis, brolis, sesė, gydytoja, auklėtoja. • Supasi kartu su kitu vaiku ant sūpynių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aptaria plakatų rinkinį „Gyvename draugėje“. • Klausosi T. Moroney knygelių „Kodėl myliu draugus“, „Kai jaučiuosi vienišas“, „Kai jaučiuosi liūdnas“ ir kt. Aptaria girdėtas situacijas. • Aiškinasi, kam grupėje reikalingos taisyklės. Kuria savo grupės taisykles, jas piešia, užrašo, laikosi susitarimų. • Naudoja smėlio laikrodį mokydami palaukti savo eilės. • Sako komplimentus grupės draugams. • Susikuria susipažinimo, pasisveikinimo ritualus, gestus. Dainuoja savo ir draugų vardus. • Atlieka užduotis poromis, patys sugalvoja žaidimų dviese, trise. • Diskutuoja, koks turėtų būti draugas. Mokosi patarlių apie draugystę. • Piešia širdes, piešinėlius grupės draugams. Surengia parodą „Mano draugų portretai“. • Diskutuoja apie patyčias. Galvoja, kaip padėti vaikui, iš kurio kiti šaiposi, pravardžiuoja. • Piešia piešinėlį, pasveikinimą sergančiam draugui, sugalvoja kitokių pralinksminimo, atjautos būdų. • Žaidžia stalo žaidimus su draugais, bendradarbiauja kurdami bendrus darbus. Dalyvauja

	<p>įvairiuose draugystės projektuose.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas sprendžia tikras ir sugalvotas konfliktines situacijas. • Susitinka ir bendrauja, žaidžia, lenktyniauja su kitų grupių vaikais. • Žaidžia pamėgdžiodamas tai, kas vyksta šeimoje, vaikų darželyje, poliklinikoje, parduotuvėje, kitoje artimoje aplinkoje. • Stebi kitų žaidimą mokosi iš kitų, pamėgdžioja, tariasi su kitais vaikais dėl žaislų, taisyklių.
--	--

8. SAKY TINĖ KALBA. Vaiko klausymas ir kalbėjimas.

Vertybinių nuostata. Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save ir savo patirtį kalba.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi ir kalba, mimika, gestais reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą. • Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. <p>Kalbėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja, pakartoja, dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. • Dviejų trijų žodžių sakiniiais kalba apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. 	<p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi naujų žodžių, kūrinėlių. • Supranta ir reaguoja į prašymus. <p>Kalbėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalba 3–4 žodžių sakiniiais, derina žodžius. • Kalba, klausinėja apie tai, ką matė girdėjo. • Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus. • Suaugusiojo padedamas kartuoja girdėtus trumpus kūrinėlius. 	<p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi visai grupei skaitomo kūrinio. • Reaguoja į suaugusiųjų ir kitų vaikų kalbą. <p>Kalbėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė. • Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius. • Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. • Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių, garsų. • Deklamuoja trumpus eilėraščius, atpasakoja trumpus kūrinėlius. 	<p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Supranta sudėtingesnio turinio tekstus. • Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą žodžiuose. • Supranta, kad į jį kreipiamasi ar kalbama ne gimtąja kalba. <p>Kalbėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laisvai kalba sudėtiniais sakiniiais. Vartoja daugumą kalbos dalių. • Pasakoja, diskutuoja, reiškia savo nuomonę apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas. • Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, istorijas. • Deklamuoja, inscenizuoja. • Vartoja vaizdingus, palyginamuosius žodžius. 	<p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarme. • Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, perkeltinę žodžių prasmę. • Supranta artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos žodžius. • Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus. <p>Kalbėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasakoja apie daiktus, įvykius, įspūdžius, gamtos reiškinius. Komentuoja savo piešinius. • Atpasakoja girdėtus kūrinis. Kuria įvairius pasakojimus, istorijas, mįsles. • Svarsto savo planuojamos veiklos eigą, pasakoja apie tai draugams. • Vartoja apibendrinančius žodžius. • Kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. • Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją.

				• Supranta kalbos reikšmę žmonių gyvenime.
Vaiko veiklos pavyzdžiai				
1 – 3 metai		3 – 6 metai		
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su smulkiais daiktais: pagaliukais, akmenukais, teniso kamuoliukais, dygliuotais kamuoliukais. • Parodo ir pavadina žinomus daiktus paveikslėliuose. • Klausosi trumpų eilėraščių, pasakėlių, kartoja juos kartu su auklėtoja ir vienas. • Žaidžia žodžių žaidimus „Pakartok“, „Kas maišelyje“. • Žiūrinėdamas knygeles klausinėja „Kas čia?“ • Žaidžia pirštukų, žodžių žaidimus. • Pasakoja, ką nupiešė. • Mokosi garsažodžių. • Pasakoja trumpas istorijas, pasakėles, filmukus. • Pasakoja pagal paveikslėlius „Kas ką veikia?“ 		<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia didaktinius žaidimus „Pabaik žodį“, „Sakyk priešingai“, „Ženk žingsnelį“ (išgirdęs sutartą žodį žengia žingsnį į priekį), „Aidas“ (atkartoja žodį ar garsų junginį), „Pataisyk sakinį“, „Išgirs garsą“. • Sugalvoja ilgų ir trumpų žodžių. Sugalvoja žodžių iš 3, 4, 5 raidžių. • Diskutuoja, svarsto: „Kas būtų jeigu dingtų saulė?“, „Ką daryčiau jei tapčiau nematomas?“ • Klausosi įrašų kitomis tarmėmis, kalbomis ir aiškina, kodėl nieko nesuprato. • Kuria išgalvotas istorijas, pasakojimus pagal iliustracijas, pagal duotus veikėjus, pagal pasakojimo pradžią. Pasakoja išvykų įspūdžius. • Žaidžia artikuliacijos, balso lavinimo, kvėpavimo žaidimus. • Kuria naujus žodžius iš dviejų žinomų (malūnsparnis, laumžirgis). • Galvoja mažybinius žodžius. Galvoja žodžius, kuriais galima pavadinti visą daiktų grupę. • Žaidžia siužetinius žaidimus vaizduodami žurnalistus, televizijos pranešėjus, kuria vaidmenis spektakliuose. Kalbasi su draugu žaisliniu telefonu. • Žaidžia spėliojimo žaidimus (pagal apibūdinimą atspėja apie kokį daiktą, žmogų kalbama). • Žaidžia vardijimo žaidimus (išvardina kuo daugiau žodžių pagal pasirinktą temą, raidę). • Dalinasi įspūdžiais apie svarbius gyvenimo įvykius, dalyvauja pokalbiuose, diskusijose. • Kuria pasakojimus „Mano augintinis“, „Mano žaislas“, „Mano šeima“. • Vartoja sąvokas: ant, po, aukštai, žemai, toliau, arčiau, virš. • Kalbos žaidimai, dialogų žaidimai. Improvizacijos. Pasakojimas pagal paveikslėlius. • Bando sekti trumpas pasakas, deklamuoja trumpus eilėraštukus. • Klausosi įrašų, patarlių, priežodžių, pasakų be galo ir kt. 		

9. RAŠYBINĖ KALBA. Vaiko rašymas ir skaitymas.

Vertybinė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
Skaitymas <ul style="list-style-type: none"> • Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu 	Skaitymas <ul style="list-style-type: none"> • Varto knygeles, prašo paskaityti. • Pavadina knyge- 	Skaitymas <ul style="list-style-type: none"> • „Skaito“ knygelių paveikslėlius. • Vaizduoja, kad skaito kny- 	Skaitymas <ul style="list-style-type: none"> • Domisi abėcėlės raidėmis. • Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. 	Skaitymas <ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. Pažįsta parašytą žodį, kaip atskirų raidžių junginį.

<p>juos rodo.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parodo ar savaip pavadina tai, kas nupiešta. <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape. 	<p>lėse matomus paveikslėlius.</p> <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piešia vertikalias ir horizontalias linijas. 	<p>gą, kuri jam buvo skaityta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atkreipia dėmesį į raides, simbolius aplinkoje. <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi rašymo priemonėmis, kompiuteriu. • Raidėmis ir simboliais pradeda manipuliuoti įvairioje veikloje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad raidės turi savo pavadinimą ir grafinę raišką. • Supranta kai kurių aplinkoje matomų spausdintų žodžių prasmę. <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kopijuoja ir bando rašyti raides, vardą, trumpus žodžius, sakinius. • Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žino keliolika abėcėlės raidžių. • Bando perskaityti trumpus, jam reikšmingus žodžius. • Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse. <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. • Kompiuteriu rašo raides, žodžius. Supranta rašymo tikslus. • Supranta, kad iš įvairių ženklų, simbolių mes gauname informacijos.
---	---	---	---	--

Vaiko veiklos pavyzdžiai

1 – 3 metai	3 – 6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Pasako, papasakoja, ką mato paveikslėliuose. • Ieško žinomų daiktų, gyvūnų, augalų paveikslėliuose, knygelėse. • Veria karolius, varsto raištelius. • Su įvairiais rašikliais brauko, keverzoja, rašinėja popieriaus lape, palikdamas įvairias žymes: linijas, taškelius, zigzagus, apskritimus. • Klausosi auklėtojos komentuojamų paveikslėlių ir pats bando „skaityti“. • Stebi artimoje aplinkoje esančius simbolius, aiškinasi jų reikšmę. 	<ul style="list-style-type: none"> • Piešia kreivas, vingiuotas linijas, spauduoja pirštukais (kirmėlytė, kiškio pėdos). • Iš raidžių sukuria piešinius (prpiešia detales). Sugalvoja raidėms pavadinimus (H – kopėtėlės). • Susipažįsta su raidėmis. Piešia savo vardo pirmą raidę. Užrašo savo vardą ant piešinio. • Piešia raidžių elementus. „Rašo“ smėlyje, sniege, ant lentos. • Kuria savo ar grupės knygeles, lankstinukus apie save, šeimą, grupės gyvenimą, gamtą, gimtinę. • Kuria pasakų, raidžių knygeles. Pristato sukurtas knygeles, lankstinukus grupės draugams. • Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su nukopijuotais sakiniiais, žodžiais, raidėmis. • „Rašo“ laiškus mamytei, tėčiui, Kalėdų seneliui, draugui. • Kuria sveikinimus, kvietimus, skelbimus, reklamas, žymi orus kalendoriuje. • Apvedžioja raidžių trafaretus, nuspalvina, iškerpa. • Tyrinėja įvairius simbolius: grupuoja, piešia, iškerpa. • Ieško žinomų raidžių įvairiuose tekstuose, suranda žodžius prasidedančius ta pačia raide. • Tyrinėja užrašus, žymi daiktus žodžių kortelėmis, užrašus nukopijuoja. • Žaisdami kūrybinius žaidimus rašo receptus, meniu, telefono numerius. • Lipdo raides iš plastilino, molio, tešlos, modelino. Kuria raides iš pagaliukų, lanksto iš vielos. • Ornamentuoja rašymo priemonėmis ar atspaudais ritmiškai atkartodami elementus. • „Skaito“ paveikslėlių knygas, dėlioja raidžių korteles ir bando skaityti. • Lankosi bibliotekoje, knygyne, spaustuvėje. Susipažįsta su kompiuteriu, bando spausdinti. • Atlieka užduotis iš laikraščių: „Paieškok ir iškirpk labai trumpus ir labai ilgus žodžius“, „Iš laikraščio iškirpk raides ir suklijuok savo vardą“ ir kt.

10. APLINKOS PAŽINIMAS. Socialinės, kultūrinės ir gamtinės aplinkos pažinimas ir tyrinėjimas.				
Vertybinė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.				
Vaiko pasiekimai				
1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta artimus žmones, žaislus, daiktus. • Orientuojasi artimiausioje aplinkoje. • Žino kai kurių daiktų paskirtį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ir pavadina artimiausios aplinkos daiktus, domisi jais. • Skiria atskirus gamtos reiškinius. • Orientuojasi grupės aplinkoje. • Pasako savo, šeimos narių vardus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Išvardina kai kuriuos gyvenamosios vietos objektus. • Pasako miesto, darželio, grupės pavadinimus. • Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. • Atpažįsta ir įvardija artimiausios aplinkos gyvūnus ir augalus, nusako pagrindinius jų požymius. • Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. • Pažįsta darželio aplinką. • Žino, kuo žymus gimtasis miestas. • Žino savo adresą. • Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus, nusako jų gyvenimo skirtumus. • Domisi daiktais, supranta jų paskirtį. • Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip juos naudoti maistui. • Domisi, gamtos reiškiniais. • Supranta buities prietaisų, technologijų reikšmę. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą, žino, kuo ypatinga Lietuvos gamta. • Domisi šalies istorija, atpažįsta simbolius. • Domisi suaugusiųjų darbais, pavadina profesijas. Moka atlikti, kai kuriuos darbus. • Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. Naudojasi skaitmeninėmis technologijomis. • Žino, kaip žmonės keliauja. • Domisi augalų ir gyvūnų įvairove, mokosi juos prižiūrėti, suvokia augalų ir gyvūnų gyvybės ratą. • Supranta, kuo augalai naudingi ir pavojingi žmogui. • Įvardina įvairius gamtos reiškinius, moka juos paaiškinti. • Suvokia ryšį tarp metų laikų ir švenčių. • Jaučia atsakomybę už gamtos išsaugojimą, mokosi rūšiuoti atliekas. • Supranta, kad daiktai – žmogaus darbo rezultatas. • Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius.
Vaiko veiklos pavyzdžiai				
1 – 3 metai		3 – 6 metai		
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su daiktais - įrankiais (kibirėliais, kastuvėliais, šluotelėmis, segtukais, juos pavadina.) • Žaidžia didaktinius žaidimus „Kas maišelyje?“, „Kas pintinėje?“, „Kas kur gyvena?“ 		<ul style="list-style-type: none"> • Piešia ir apibūdina savo šeimos narius, skaičiuoja iš kelių asmenų susideda šeima. • Aiškinasi grupės vaikų skirtumus ir panašumus, skaičiuoja kiek grupėje mergaičių, berniukų. • Dalyvauja ekskursijoje po darželio patalpas. • Aptaria plakatus „Vaisiai ir daržovės“. Apžiūrinėja, pavadina, lygina vaisius ir daržoves, 		

- Pasivaikščiodami renka „lauko įdomybes“ (akmenukus, kaštonus, giles, lapus).
- Stebi gamtos objektus ir reiškinius įvairiais metų laikais: saulę, debesis, sniegą, lietų, vaivorykštę. Klausinėja.
- Žaidžia su smėliu, vandeniu, stato statinius.
- Stebi augalus artimoje aplinkoje: medžius, gėles, žolę, suranda juos paveikslėliuose, knygelėse.
- Pasakoja apie naminius gyvūnus. Atpažįsta ir pavadina gyvūnus knygelėse, paveikslėliuose, lauke. Stebi inkilus, lesyklėles, klausosi paukštelių čiulbėjimo. Stebi pievoje boružes, skruzdes, drugelius.
- Pasakoja apie save (pavadina kūno dalis), savo šeimos narius.

- grupuoją, aiškinasi, kaip juos renkame (obuolius – skina, morkas – rauna, bulves – kasa). Skanauja, gamina salotas, spaudžia sultis, verda vaistažolių arbatas. Žaidžia su vaisių ir daržovių pagalvėlėmis.
- Grupėje sėja gėlių, daržovių sėklas: moliūgą, agurką, nasturtą ir rūpinasi išdygusiais augalais. Atranda, kokios sąlygos palankios augalui augti.
  - Stebi, pavadina darželio kieme augančius augalus: medžius, krūmus, gėles, daržoves, vaistažoles. Lygina, grupuoja pagal lapus, kamieno spalvą, aukštį, storį. Renka lapus, kankorėžius, vaisius. Sėja, sodina, laisto augalus šiltnamyje, darže. Dėlioja augalų gyvybės ratą. Kuria lankstinukus.
  - Dalyvauja aplinkos tvarkymo talkose. Rudenį grėbia lapus, žiemą kasa sniegą, pavasarį tvarko aikštelę, pasodina medelį.
  - Dalyvauja išvykose į parką, mišką, stebi medžių, augalų pokyčius. Aptaria plakatų rinkinius „Miškas skirtingais metų laikais“, „Metų laikai“, kalba apie miško dovanas – grybus, uogas, aiškinasi, kur naudojama mediena. Dėlioja grybų dėlionę.
  - Vartydami knygas, enciklopedijas, aptardami plakatus aiškinasi, kokie gyvūnai gyvena miškuose. Dalyvauja akcijoje „Baltasis badas“. Dėlioja paukščių, žvėrių dėliones. Kuria elgesio gamtoje taisykles.
  - Grupuoja miško žvėrelius, paukščius, naminius gyvūnus pagal įvairius požymius. Diskutuoja apie gyvūnų teikiamą naudą. Aptaria jų elgseną, mitybą įvairiais metų laikais.
  - Padidinamuoju stiklu tyrinėja rugio, kviečio, miežio, avižos varpas, išlukštena ir ragauja. Kepa pyragą arba eina į kepyklą.
  - Pavadina, palygina rūbus, buities daiktus, susipažįsta su kai kuriais senoviniais daiktais, palygina juos su šiuolaikiniais. Grupuoja aplinkos daiktus pagal spalvą, formą, paskirtį, medžiagą iš kurios pagaminti. Žaidžia stalo žaidimus „Spalvos“, „Mažasis spalvų domino“.
  - Susipažįsta su transporto priemonėmis, lygina jas, svarsto, kuris keliavimo būdas greičiausias. Aplanko geležinkelio stotį, kitus svarbesnius miesto objektus (mokyklą, bažnyčią, biblioteką, parduotuvę).
  - Apsilanko pašte, aptaria įvairius žmonių bendravimo būdus – šiuolaikinius ir senovinius.
  - Susipažįsta su gaisrininko, policininko, gydytojo, statybininko, laiškanesio, vairuotojo, bibliotekininko ir kitomis profesijomis.
  - Mokosi saugaus eismo taisyklių. Apsilanko prie šviesoforo, perėjos. Žaidžia st. žaidimus „Kelio ženklai“, „Kelionė pas močiutę“.
  - Diskutuoja apie maisto produktų įvairovę. Dėlioja maisto piramidę. Žaidžia st. žaidimą „Maisto produktai“, aptaria plakatų rinkinį „Duonos riekelėje...“.
  - Diskutuoja apie gamtos reiškinius: žaibą, perkūniją, vaivorykštę, debesis, audrą, krušą, šerkšną, vėją. Klausosi orų prognozės, spėlioja, koks bus oras. Pildo orų kalendorių.

	<ul style="list-style-type: none"> • Aptaria „vandens lašelio kelionę“. Kalba apie vandens svarbą žmogui, gamtai, vandens taupymą. Dalyvauja akcijose „Saugokime Žemę“, „Taupykime vandenį“. • Stebi, tyrinėja atbundančią augaliją, pievos gyvūniją, parskridusius paukštelių, jų būstus, judėjimo būdą. Klausosi gamtos garsų darželio kieme, parke. Susipažįsta su „Raudonąja knyga“. • Knygose, plakatuose tyrinėja gyvūnų būstus. Susipažįsta su žmonių būstų, kitų pastatų įvairove, lygina senovinius ir šiuolaikinius pastatus, aptaria jų paskirtį. • Apsilanko Rumšiškų liaudies buities muziejuje. • Susipažįsta su Lietuvos simboliais. Tyrinėja žemėlapius, planus (rajono, Lietuvos, pasaulio), gaublį.
--	--

11. Skaičiavimas ir matavimas. Gebėjimas vartoti skaičius ir matematinius simbolius, gebėjimas klasifikuoti, grupuoti, lyginti, matuoti.

Vertybinė nuostata. Nusitekęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<p>Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Supranta, ką reiškia vienas, du, daug. • Žino, kiek jam metų. <p>Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suranda tos pačios formos, ar spalvos daiktą. • Supranta vis daugiau žodžių kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva. 	<p>Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiria sąvokas: mažai ir daug, po vieną. • Išrikiuoja daiktus į vieną eilę. <p>Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pradedą vartoti palyginamąsias sąvokas: didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas. • Supranta tvirto bokšto statymo taisykles. 	<p>Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pradedą skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal kiekį. • Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). • Pradedą vartoti kelintinius skaitvardžius. <p>Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lygina daiktus pagal išorinius požymius (ilgį, plotį, storį, aukštį). • Atpažįsta skritulio ir kvadrato formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. • Pradedą skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę. • Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. 	<p>Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio bei jų padėties erdvėje. • Skaičiuoja iki 5. • Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek mažiau? • Skiria kelintinius skaitvardžius. <p>Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiria trikampę, stačiakampę formas. • Grupuoja, daiktus pagal spalvą, formą arba dydį. • Vartoja sąvokas: ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, lengvesnis – sunkesnis. 	<p>Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sieja daiktų kiekį su skaičių žyminčiu simboliu. • Skaičiuoja bent iki 10. • Palygina daiktų grupes pagal kiekį. • Supranta ir vartoja sąvokas: pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis. • Pradedą suprasti ryšius tarp skaičių (pvz.: 6 susideda iš dviejų trejetų) <p>Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiria ir pavadina plokštumos figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį) ir erdvės figūras (rutulį ir kubą). • Grupuoja daiktus pagal nurodytą požymį. • Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu). • Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: kairėje, dešinėje, aukščiau, žemiau, virš, po, šalia, už,

		<ul style="list-style-type: none"> • Žino metų laikus ir jiems būdingus požymius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dėlioja daiktus didėjimo – mažėjimo tvarka. • Žodžiais išreiškia erdvinius daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs, mano kairėje ir pan. • Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj. 	<p>viduryje, prie, prieš, tarp ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.). • Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę. (para, valanda, minutė, sekundė).
--	--	--	--	--

Vaiko veiklos pavyzdžiai

1 – 3 metai	3 – 6 metai
<p>Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sudėlioja daiktus po vieną, du, tris. Pasako, kur yra daug daiktų, o kur vienas. • Lygina, rūšiuoja daiktus pagal kiekį. Žaidžia žaidimą „Uždėk, kiek nupiešta“. • Klausosi pasakų „Ropė“, „Pagrandukas“ ir išrikiuoja personažus pagal eiliškumą. • Suranda 2-3 skirtumus paveikslėliuose. <p>Matavimai</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia grupavimo, lyginimo žaidimus „Atrink raudonus...“, „Dideli ir maži“, „Kurie apvalūs?“, „Pritaikyk“. • Lygina, rūšiuoja daiktus pagal formą, dydį, spalvą. Atneša prašomo dydžio, spalvos daiktą. • Žaidžia žaidimą „Diena – naktis“. • Žaidžia žaidimus su vienas į kitą įdedamais žaislais. • Žaidžia su įvairių rūšių konstruktoriais, kaladėlėmis: stato bokštus, tiesia kelius, kuria mašinas, namus. • Sudeda daiktus į eilę, surikiuoja pagal dydį. • Stato aukštą ir žemą bokštą. 	<p>Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skaičiuoja įvairiais pojūčiais (rega, klausia, lytėjimu). Suranda skaičius aplinkoje. • „Gyvi skaičiai“ - atlieka tam tikrus, susitartus veiksmus, pamatęs kortelėje skaitmenį. • Skaičiuoja, atskaičiuoja, dėlioja smulkius žaisliukus, gamtinę medžiagą ant stalo, šviesos lentos, magnetinės lentos. • Sudaro ir lygina daiktų, žaislų grupes, jas sumažina, padidina. • Skaičiuoja, varsto virveles („Rankelės“, varstymo knygelės). • Riša, atriša virvės mazgus, veria karolius, skaičiuoja, naudodami smėlio laikrodį. • Varto knygeles, atranda daiktus, kuriuos galima suskaičiuoti. • Skaičiuoja skiemenis, rades žodžiuose. Skaičiuoja pasakų veikėjus (kelintinis skaičiavimas). • Žaidžia žaidimus su kubeliu, domino. • Susipažįsta su pinigais, jų skaitmenine išraiška. • Ieško daiktų ant kurių, yra skaičiai (liniuotė, laikrodis, kalendorius). • Žaidžia dalindami į 2,3,4 dalis tortą, picą, vaisius, daržoves. • Žaidimuose taiko skaičiuotes. • Pasižymi juostoje kelintas atėjo į darželį. • Žaidžia žaidimus „Suplok vienu daugiau“, „Ketvirtas sako „bum“, „Laikrodukas“. • Žaidžia stalo žaidimus „Skaičiai. Atminties lavinimo žaidimas“, „Skaičiai mažiesiems“, „Kortelės matematinių vaizdinių formavimui“. <p>Matavimai</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suranda aplinkoje geometrines formas, jas pavadina, konstruoja statinius iš įvairių figūrų. • Iš įvairios masės (plastilino, burbulinės masės, smėlio) lipdo geometrines figūras, konstruoja iš jų namelį, gėlytę... • Žaidžia figūromis (iš 4 trikampių sudeda kvadratą, iš kvadrato ir trikampio – namelį; sukuria piešinį naudodami geometrinių figūrų trafaretus).

	<ul style="list-style-type: none"> • Dėlioja mozaikas Geo lentoje. • Keliaudami po grupę ieško į geometrines figūras panašių daiktų. • Randa paslėptą žaislą, nusakius jo padėtį erdvėje. • Knygose, paveikslėliuose randa viršuje, apačioje, dešinėje, viduryje nupieštus daiktus. • Svarstyklėmis sveria, lygina gamtinę medžiagą, kitus smulkius daiktus. • Matuoja savo ir draugų ūgį, svorį. Sudaro diagramas. Matuoja atstumus, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį įvairiomis matavimo priemonėmis ir sąlyginiais matais. Lygina, matuoja žaislus, knygas, kaladėles, pieštukus pagal įvairius požymius. • Aiškinasi, kokia transporto priemone greičiausiai galima nuvykti į pasirinktą miestą, šalį. • Žaidžia, matuoja šaukšteliais, įvairaus dydžio indeliais smėlį, vandenį. • Aiškinasi, kas sudaro parą, kaip ji skirstoma. Diskutuoja, kaip galima pamatuoti laiką. Aiškinasi, kiek dienų turi savaitė, kiek savaitių - mėnuo, kiek metų turi metų laikų, mėnesių. • Kuria kalendorius (orų, vaikų gimimo datų). • Daro savo gamybos laikrodžius. Žaidžia stalo žaidimą „Para“. • Veria karoliukus, makaronus (per minutę, sekundę, panaudodami smėlio laikrodžius). • Nešioja pasigamintas apyrankes (savaitę ant dešinės rankos, po to ant kairės). • Žaidžia, dėlioja priešingybių paveikslėlius (storas – plonas, aukštas – žemas, lengvas – sunkus, šaltas – šiltas).
--	---

12. Meninė raiška. Dailė. Vaiko raiška vaizdų kalba.

Vertybinė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones atranda skirtingus veikimo būdus. • Džiaugiasi dailės priemonių paliekamais pėdsakais ir patiriamais jutimais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Piešdamas įvairias linijas, jas jungdamas į formas vis labiau koordinuoja rankų judesius. • Savo piešiniuose išvelgia daiktus ar įvykius. • Eksperimentuoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Patirtį išreiškia naudodamas įvairias linijas, formas, spalvas, jų derinius. • Kuria spontaniškai ir pagal išankstinį sumanymą. • Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu. • Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, atspaudamas spalvų, 	<ul style="list-style-type: none"> • Patirtį išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais, juos įvardija. • Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. • Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti. • Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės 	<ul style="list-style-type: none"> • Dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. • Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaitmenimis, žodžiais ir kt.). • Kuria pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti. • Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus, bando derinti veiksmus. • Skirtingiems sumanymams įgyvendinti tikslingai pasirenka dailės priemones ir

	<p>dailės medžiagomis ir priemonėmis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mėgaujasi kūrybos procesu. 	<p>linijų, formų, faktūrų įvairovę.</p>	<p>priemonėmis ir medžiagomis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuria sudėtingesnius darbus, trimates formas iš įvairių medžiagų. • Fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis. 	<p>technikas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. • Kūrybiškai panaudoja tradicines ir netradicines medžiagas, priemones, technikas sumanymui įgyvendinti. • Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.
Vaiko veiklos pavyzdžiai				
1 – 3 metai		3 – 6 metai		
<ul style="list-style-type: none"> • Keiverzoja, piešia, tapo guašu, vaškinėmis kreidelėmis, spalvotais pieštukais popieriaus lape. • Štampuoja įvairių formų štapais: kamšteliais, trintukais, bulvėmis, pirštukais, plaštaka ir kt. • Minko, suploja, ištempia, volioja tarp delnų plastilino, modelino ar molio gabalėlį, bando sujungti juos. Lipdo nesudėtingus darbelius (lazdelė, bandelė, kamuoliukas). • Piešia kreida ant asfalto, pagaliuku ant smėlio, stato smėlio pilis, „kepa“ bandeles. • Mokosi kirpti žirklėmis, kerpa siauras juosteles. • Plėšo, klijuoja įvairaus storio popierių. • Piešia lietu, sniegą, debesis. • Pasakoja apie piešinį. 		<ul style="list-style-type: none"> • Piešia įvairia technika: guašu, akvarele, spalvotais pieštukais, tušu, vaškinėmis ir aliejinėmis kreidelėmis. • Kurdami darbelį, derina kelias dailės technikas viename darbe. • Taško dažus per tinklėlį, naudoja trafaretus. • Kuria koliažus, vitražus, žmogaus siluetus iš laikraščių, spauduoja, įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lanksto iš popieriaus, aplikuoja įvairiais būdais. • Piešia maišydami spalvas, atranda naujus atspalvius. • Tapo draugų, artimųjų portretus, gamtos vaizdus. • Piešia veiksmo siužetus iš pasakų, kuria iliustracijas eilėraščių, pasakoms. • Tapo ant netradicinių paviršių: audinio, stiklo, pakavimo plėvelės, tapeto, audinio, šlapio popieriaus. • Ornamentuoja kartodami įvairius elementus. Kuria ornamentus iš sėklų. • Spalvina mandalas. • Gamina šventines dekoracijas, sveikinimus, rėmelius, kvietimus, skelbimus. • Piešia, kuria paveikslus ant šviesos stalo, šviesos molberto. • Piešia išbandydami žvakės, muilo burbulų panaudojimo galimybes. • Daro darbelius iš plastilino, tešlos, modelino. • Kuria darbelius iš gamtinių medžiagų, antrinių žaliavų, papjė mašė. • Kuria statinius iš smėlio, kinetinio smėlio, „Buberio“. • Kuria darbelius grotąžo technika. • Dekoruoja raides, skaičius įvairiomis linijomis, formomis. • Lieja dažus ant stiklo, plastiko, popieriaus, polietileno plėvelės ir atspaudžia (monotipija). 		

Muzika ir šokis. Vaiko raiška garsu, melodija, ritmu.				
Vaiko pasiekimai				
1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<p>Muzika ir šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> Susidomėjęs klausosi muzikos ir aplinkos garsų. Mėgdžioja žaidimų judesius, muzikos garsus. Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena. 	<p>Muzika ir šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> Dainuoja 2–4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. Žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoja judesiais. Kartu su pedagogu groja muzikos instrumentais. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> Šoka spontaniškai ar mėgdžiodamas judesius. 	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> Klausosi trumpų kūrinėlių ir emociškai jiems pritaria. Dainuoja trumpas, aiškaus ritmo daineles. Žaidžia muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius. Tyrinėja garso išgavimo būdus, ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui. Kuria ritminius motyvus savo vardui, žodžiams. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> Žaidžia vaizduojamuosius, šokamuosius žaidimus. Šoka spontaniškai kurdamas natūralių judesių seką. 	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> Balsu, judesiais, muzikos instrumentu pritaria klausomam muzikos kūriniai. Atpažįsta kai kurių instrumentų tembrus, girdėtus kūrinius. Dainuoja vienbalses ir dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. Kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> Šoka sukamuosius skirtingo tempo ratelius. Šoka improvizuotai kurdamas penkių šešių natūralių judesių seką. 	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinėlių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius išpūdžius. Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. Dainuoja platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja. Vaikiškais muzikos instrumentais groja 2–3 garsų melodijas. Kuria melodiją trumpam tekstui, judesius kontrastingo pobūdžio muzikai. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> Šoka paprastųjų ir bėgamųjų žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius. Šoka improvizuotai kurdamas septynių–aštuonių natūralių judesių seką.
Vaiko veiklos pavyzdžiai				
1 – 3 metai		3 – 6 metai		
<ul style="list-style-type: none"> Klausosi įvairių muzikinių kūrinėlių, atliekamų gyvai ir įrašytų. Muzikai pritaria plojimu ir kt. ritminiais judesiais. Žaidžia muzikinius žaidimus. Šoka kaip „meškutė, „kiškiukas“ ir pan. Šoka panaudodamas laisvą judesį. Šoka rateliu aplink orientacinį žaisliuką. Dainuoja lopšines žaisliukui. Dainuoja, šoka darželio šventėse. Groja elementariais muzikiniais instrumentais (barškučiais, būgneliais, kaladėlėmis, akmenukais, 		<ul style="list-style-type: none"> Klausosi muzikinių kūrinėlių, gyvos muzikos, pasakoja, kokia ji buvo, kokius instrumentus girdėjo. Dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, klausosi savo balso skambėjimo. Eina rateliu, sukasi vietoje po vieną, poroje už parankių, pristatomu žingsniu). Tyrinėja, kaip skamba instrumentai (akmenukai, lazdelės, trikampiai, šaukštai, molinukai). Gamina namų darbo muzikos instrumentus. Muziką išreiškia judesiu: juda greitai, lėtai, vaizduoja drugelio skrydį, džiugesį ar liūdesį – improvizuoja. Atliepia muziką judesiu: siūbavimu, žygiavimu, rankų mostais. Kuria „savo dainelę“, „savo šokį“, dainuoja savo vardą. Kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, skanduotėms, skaičiuotėms. Įvairiais ritminiais (akmenukais, šaukštais), melodiniais (molinukais, varpeliais) ar savo gamintais instrumentais pritaria dainoms, šokiams. „Diriguoja“ orkestrui. 		

mediniais šaukštais).	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia improvizuotą koncertą grupėje. Dalyvauja darželio koncertuose; • Ritmingai atlieka elementarius judesius (šuoliukus, pritūpimus, sukinius). Sudaro paprasčiausias figūras: sustoja į ratelį, vorą, dviem eilėm, poromis • Žaidžia, šoka lietuvių liaudies žaidimus, ratelius ir šokius. • Grodami išbando įvairius garsų išgavimo būdus: mušimą, pūtimą, braukimą;
-----------------------	---

Žaidimai ir vaidyba. Vaiko raiška judesiais, veiksmais, žodžiais, mimika.

Vaiko pasiekimai				
1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. • Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja, kartuoja matytus veiksmus, judesius, kalbą. • Vaizduoja siužeto elementus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuria dialogą tarp veikėjų. • Atkuria matytų situacijų fragmentus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, keičia balso intonacijas. • Susikuria žaidimo, vaidybinę aplinką. • Bando perteikti veikėjo nuotaiką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Improvizuoja kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją. • Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, dekoracijas. • Naudoja charakteringas balso intonacijas, judesius.
Vaiko veiklos pavyzdžiai				
1 – 3 metai		3 – 6 metai		
<ul style="list-style-type: none"> • Imituoja judesiais įvairius personažus – gyvūnus: kiškis-striksi, meška-šleivoja, sėlina-lapė, pelytė-bėga mažais žingsneliais. • Judesiais perteikia muzikos nuotaiką. • Imituoja lėlytės migdymą dainuodamas pavienius garsus. • Vaizduoja, kad važiuoja automobiliu, joja arkliuku, skambina telefonu. • Žaidžia mėgdžiojimo žaidimą „Daryk taip, kaip aš“. • Žaidimai su skarelėmis. • Stebi auklėtojus vaidybinius veiksmus su pirštukinėmis lėlėmis, bando pamėgdžioti. 		<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia siužetinius žaidimus „Kirpykla“, „Parduotuvė“, „Šeima“. • Mėgdžioja pasakos personažų kalbėjimą, rodo įvairias veido išraiškas. • Žaidžia - vaidina trumpas improvizacijas pagal literatūrinius, muzikinius ar pačių sugalvotus siužetus. • Vaizduodamas „gėlė“: suglamžo skarelę, palengva atgniaužia delniukus, stebi kaip tarsi gėlės žiedas skleidžiasi skarelė, pauosto ir „gėlės kvapą“ perteikia emocijomis. • Vaidina su pirštukinėmis ir pirštininėmis lėlėmis, išbando šešėlių, stalo teatrą. • Bando pats gamintis lėles vaidinimui. • Kuria trumpus vaidinimus draugams, tėvams. Kartu su auklėtoja kuria dekoracijas, kostiumus. • Vaidina pasakėles be garso – emocijas perteikdamas kūno judesiais ir veido mimika; • Klausydamas muzikos šoka, perteikia skambančios muzikos nuotaiką, vaizduoja įvairių gyvūnų, personažų charakterį. • Sugalvoja judesius nesudėtingai dainelei. Melodiją išreiškia judesiu. • Žiūri darželyje vykstančius spektaklius, lankosi šalies teatruose. Žaidžia teatrą grupėje. 		

13. Estetinis suvokimas. Gebėjimas suvokti, pajauti, gamtos, meno kūrinių, savo ir kitų kūrybos grožį.				
Vertybinė nuostata. Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.				
Vaiko pasiekimai				
1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Skirtingai reaguoja girdėdamas muzikos garsus, matydamas vaizdus. • Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Emocingai reaguoja girdėdamas daineles, kūrinėlius, matydamas dailės darbelius, knygelių iliustracijas. • Pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis. 	<p>Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, gražiai atrodyti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skirtingai reaguoja į skirtingo pobūdžio meno kūrinius. • Keliais žodžiais ar sakiniais pasako savo meninius įspūdžius, pastebėdamas kai kurias jų detales 	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgaujasi muzikavimu, šokių, vaidyba, dailės veikla. • Gėrįsi savo ir kitų menine veikla. • Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. • Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų. • Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinėlį, dainelę, šokį, dailės darbelį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti. • Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius, pasako, kas jam gražu. Stengiasi tai panaudoti savo meninėje raiškoje. • Palankiai vertina, komentuoja savo ir kitų kūrybinę veiklą. Pasakoja, aiškina, ką pats sukūrė, kaip kūrė. • Išsako samprotavimus apie muzikos, vaidinimo, šokio, dailės kūrinių siužetą, veikėjams būdingus bruožus, kilusius vaizdinius.
Vaiko veiklos pavyzdžiai				
1 – 3 metai		3 – 6 metai		
<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairios nuotaikos dainelių, melodijų, reiškia emocijas (ploja, trepsi, linguoja, nuliūsta). • Žiūrinėja spalvingų iliustracijų knygeles, liečia rankomis, kalbina spalvingus paveikslėlius. • Žiūri vaidinamą pasaką, mėgdžioja veikėjų veiksmus, garsus. • Tėpa dažus pirštais, džiaugiasi dažų paliekamais pėdsakais, supranta, kad tai daryti smagu. • Stebi gražius gamtos vaizdus, gėles pievoje, jas uosto, džiaugiasi. • Apžiūri tautodailės kūrinius, grožisi jais. 		<ul style="list-style-type: none"> • Dalyvauja įstaigoje organizuojamuose renginiuose (Rudens šventė, Kalėdos, Adventas, Užgavėnės, pavasario šventėje ir kt.) renginiuose („Čyru vyru pavasaris“, „Dainų dainelė“ ir kt.). • Klausosi gyvai atliekamos profesionalios muzikos (kviestiniai svečiai). • Varto liaudies meno knygas, apžiūri tautodailės darbus, grožisi puošybos elementais. • Pasako savo nuomonę apie kitų vaikų dailės darbelius, paaiškina, kodėl patinka darbelis. • Lankosi dailės parodose (taip pat ir darželio vaikų), muziejuose. Stebi liaudies meistrų darbus. • Pedagogui padedant analizuoja savo dailės darbelį. Rengia autorines savo darbų parodas. • Stebi gamtos vaizdus, reiškinius ir juos vertina. • Dalyvauja darželio, grupės aplinkos puošime. • Tyrinėja, atranda, išgirsta natūralių (gamtos) ir žmogaus sukeltų garsų pasaulį. • Raiškiai taria skaičiuotes, greitakalbes, paukščių pamėgdžiojimus. • Tapo klausydamiesi muzikos ir ją atvaizduoja. • Pasako savo nuomonę apie matytą spektaklį, šokį, girdėtą dainą, papuoštą grupę, darželį. 		

14. Iniciatyvumas ir atkalumas. Gebėjimas susirasti įdomios veiklos, naujos informacijos, įveikti kliūtis.

Vertybinė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Pasirinkęs žaislus, su jais žaidžia, daug kartų, kartoja tai, kas pavyko. • Noriai mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi saugus. • Veiksmais ir atskirais žodžiais reiškia norus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka vieną iš kelių daiktų. • Sugalvoja būdus, kaip pasiekti norimą daiktą. • Mėgsta išbandyti naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. • Reiškia savo norus, sakydamas „ne“. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka ir žaidžia vienas ar su draugais. • Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą, jei susidomi. • Laukia suaugusiųjų pagalbos, kai susiduria su nesėkme. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. • Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai. • Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. • Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą. • Siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. • Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį. • Nuo pradžios iki pabaigos gali atlikti ir nepatrauklią veiklą. • Palankiai priima iššūkius, bando pats įveikti kliūtis.

Vaiko veiklos pavyzdžiai

1 – 3 metai	3 – 6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Sudeda ir išardo piramidę. • Pats išrenka knygelę ir neša auklėtojai, kad paskaitytų. • Žaidžia raišiojimo, segiojimo ir panašius žaidimus. • Stato vis aukštesnius bokštelius, ilgesnius kelius. • Ilgesnį laiką žaidžia su konstravimo kubeliais. • Iki galo sudeda dėlionę. • Ilgai tyrinėja naują žaislą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nykščiu ir smiliumi, nykščiu ir kt. pirštais surenka pagaliukus, pupas ir kt. smulkius daiktus. • Rūšiuoja skirtingų rūšių makaronus. Rūšiuoja sagas pagal dydį, spalvą, skylių skaičių. • Užsega sagas, užriša raištelius, sukiša juosteles į butelį. • Iš virvės ant grindų padaro maršrutą. Vėliau virvę nuima ir nueina pavaizduotą maršrutą. • Sukuria zoologijos sodą smėlio dėžėje, panaudodami smulkias detales. • Stato, konstruoja pagal brėžinius, paveikslėlius. • Pasiskirsto grupelėmis ir keletą dienų kuria bendrą darbą: piešinį, statinį, knygą, plakatą. • Siūlo idėjas gimtadienių, pramogų, švenčių organizavimui, žaidimo erdvių pertvarkymui. • Kuria pasirinktą arba auklėtojos pasiūlytą objektą iš konstruktorių, popieriaus, gamtinės medžiagos, buities atliekų ir juos užbaigia. • Pučia kamuoliuką, vatą su šiaudeliu iki nustatytos ribos, pagal nubraižytą liniją. • Kuria knygą, katalogą apie mašinas, įtraukia kitus vaikus.

15. Tyrinėjimas. Tyrinėjimas pasinaudojant įvairiais pojūčiais, atsakymų į kylančius klausimus ieškojimas.

Vertybinė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> Išbando žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui. Kartoja patikusį veiksmą daug kartų. 	<ul style="list-style-type: none"> Domisi naujais daiktais ir medžiagomis, aiškina, kas tai yra, kaip veikia. Kartoja veiksmą po patirtos nesėkmės. 	<ul style="list-style-type: none"> Tyrinėja supančią aplinką visais pojūčiais. Tyrinėja, išbando naujus žaislus, priemones pats juos pasirinkdamas. 	<ul style="list-style-type: none"> Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia daiktų paskirtį. Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes. 	<ul style="list-style-type: none"> Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus. Tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. Tyrinėjimo rezultatus pavaizduoja piešiniu, nuotraukomis, nesudėtinga schema ar diagrama, pristato kitiems. Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. Supranta, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai. Tyrinėjimams naudoja skaitmenines technologijas (kompiuterį, mobilųjį telefoną, fotoaparata ir kt.).

Vaiko veiklos pavyzdžiai

1 – 3 metai	3 – 6 metai
<ul style="list-style-type: none"> Žaidžia pojūčių lavinimo žaidimus liesdamas, apžiūrinėdamas, klausydamas, uostydamas, ragaudamas. Vaikščioja smėliu, žole, akmenukais, kilimu, dygliuotu paviršiumi. Dalyvauja žaidimuose „Kas maišelyje?“, „Surask kamuoliuką“, „Pripildyk ir ištuštink“. Žaidžia su smėliu, vandeniu. Žaisdamas išbando daiktus bei medžiagas: plaukia ar skęsta. Tyrinėja daiktų savybes: šaltas, šiltas, švelnus, 	<ul style="list-style-type: none"> Ardo senus mechaninius ar kitokius daiktus, žaislus. Konstruoja iš išardytų detalių savo kūrinį. Tyrinėja vandens ir smėlio savybes. Atlieka bandymą „Vandens lašelio kelionė“. Matuoja vandenį sąlyginiais matais. Tyrinėja, kas plaukia – kas skęsta (vata, plunksna, akmenukas), kas skrenda – kas krenta (balionas, kaladėlė, pienės pūkas). Tyrinėja, ką traukia magnetas. Apžiūri smulkius daiktus pro padidinimo stiklą. Ledo gabaliukus meta į šaltą, karštą vandenį. Stebi, kas vyksta. Žydinčias gėles pamerkia į spalvotą vandenį, stebi, kaip keičiasi spalva. Žaidžia klausymo žaidimus „Koks čia garsas?“, Varpeli, neskambėk“, „Išgirs instrumentą“. Tyrinėja, kokius garsus skleidžia mūsų kūnas (plojant, spragsint, trepsint, čepsint, čiaudint,

<p>šiurkštus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laisto gėlytę, stebi, kaip ji auga. • Žaidžia „Slėpynių“. • Žaidžia su lytėjimo dėžutėmis, maišeliais. • Renka, rūšiuoja lapus, kaštonus, giles. 	<p>kosint, dainuojant, švilpant). Klausosi tylos, aptaria, ką išgirdo.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lytėjimu tyrinėja paviršiaus savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus, apskritas, kampuoatas, sunkus. • Užrištomis akimis apčiuopinėja daiktus, mėgina atspėti, kas tai yra arba suranda nurodytą daiktą, 2 vienodus daiktus. • Tyrinėja iš kokių medžiagų pagaminti daiktai. • Basomis kojomis vaikšto per smėlį, žolę, žvyrą, plyteles, akmenukus. • Gamina sūrią, krakmolo, plastilino tešlą. Lipdo iš tešlos žaisliukus, stebi, kaip stingsta, nudažo. • Ragauja įvairų maistą, išrenka skaniausią obuolį, arbatą, duoną. • Ragauja maistą, įvairių vaistažolių arbatą užrištomis akimis, spėja, kas tai yra pagal skonį, kvapą. • Eksperimentuoja, kaip geltona spalva virsta žalia, o raudona – oranžine. • Žaidžia stalo žaidimus „Pajusk ir pritaikyk“ (apčiuopdami suranda reikiamą formą), „Pojūčių loto“. • Stebi aplinką pro įvairių spalvų akinius, spalvų lenteles. • Tyrinėja dirvožemį, pievą su padidinamuoju stiklu (stebi vabalus, augalus, aiškinasi, kas auga, gyvena). • Pasodina pasirinktą augalą (grupėje, darže), stebi kaip jis auga. Žymi jo augimą lentelėse, diagramose. Tiria šviesos, šilumos, drėgmės reikšmę augalams.
---	---

16. Problemų sprendimas. Gebėjimas suprasti, įvertinti ir pritaikyti žinias sprendžiant įvairius klausimus.

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams įveikti.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. • Nepavykus įveikti kliūties, meta veiklą arba laukia pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Imasi sudėtingos veiklos, nepavykus prašo pagalbos. • Keisdamas veikimo būdus stebi savo veiksmų pasekmes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Išbando įvairias daiktų panaudojimo galimybes. • Norėdamas įveikti kliūtį išbando jau taikytus, ar naujai sugalvotus veikimo būdus. • Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. • Nepasisėkus samprotuoja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes. • Tariasi su kitais vaikais ar suaugusiais dėl veiksmų atlikimo. • Nepasisėkus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos • Sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas priima natūraliai, nusiteikęs juos įveikti

Vaiko veiklos pavyzdžiai	
1 – 3 metai	3 – 6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Ieško ir suranda paslėptą daiktą. • Atsuka buteliukų kamštelius. • Teisingai sudeda piramidės žiedus, bandydamas keletą kartų. • Jei kieme randa balą, kartu su auklėtoja sprendžia: „Kaip nesuslapti kojų?“ • Lazdelės ar kito įrankio pagalba ištraukia žaislą iš po suoliuko. • Stebi auklėtojos veiksmus su žaislais, po to bando daryti tą patį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suranda paslėptą daiktą pagal žodinį nurodymą arba simbolius. • Žaidžia situacijų žaidimus (aptaria, kaip reiktų elgtis tam tikros situacijos metu: pasiklydus parduotuvėje, kilus gaisrui, susižeidus, sušalus). • Pritaiko skirtingo dydžio dangtelius indeliams, buteliukams. • Suranda sprendimą, kaip padalinti į 2 lygias dalis smėlį, kruopas, pupeles (pamatuoja indeliais, šaukštais, pasveria, suskaičiuoja). • Sijoja smėlį, pilsto vandenį iš vieno indo į kitą, stengdamiesi neišbarstyti, neprilaistyti. Bando, kol pavyksta. • Ieško sprendimų, kaip iš užšaldytos formos „išgelbėti“ gyvūnelius. • Svarsto, iš ko galima pagaminti lesyklą, mašiną, lėlę. Vienas ar su draugais galvoja planą, kaip darys, kokių priemonių reikės. • Žaidžia stalo žaidimus „Kas netinka?“, „Asociacijos“, „Alias“. • Į indą su vandeniu beria žirnių, pupelių, moliūgų sėklas, stebi jų daigumą. Sėja sausas sėklas – nelaisto, sėja drėgnas sėklas – laisto. Spėja, kas nutiks. • Ieško atsakymų į klausimus „Kas sunkesnis?“, „Kuris miestas toliau?“, „Kodėl nuvyto augalas?“ • Suranda skirtumus ir panašumus tarp augalų, gyvūnų, transporto priemonių ir kitų mus supančių aplinkos daiktų. • Diskutuoja įvairiomis temomis: „Kas nutiktų, jei nešviestų saulė?“, „Kaip galima nustatyti vėjo kryptį?“, „Kaip užkurti laužą?“ • Išbando evakuacijos planą.

17. Kūrybiškumas. Gebėjimas atrasti tai, kas nauja, originalu, netikėta.

Vertybinė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Vaiko pasiekimai				
1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. • Atranda naujus veiksmus ir taiko juos daiktų tyrinė- 	<ul style="list-style-type: none"> • Atranda vis naujus dalykus artimiausioje aplinkoje. • Žaisdamas atlieka įsivaizduoja- 	<ul style="list-style-type: none"> • Įžvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. • Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. • Sugalvoja įdomių idėjų, 	<ul style="list-style-type: none"> • Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. • Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. • Išradingai, neįprastai naudoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. • Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, siekia savito rezultato. • Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo

jimui.	mus simbolinius veiksmus.	skirtingų veikimo būdų.	įvairias medžiagas, priemones. • Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus.. • Bando įveikti sunkumus pats.	suklysti, daryti kitaip. • Greitai pastebi ir renkasi tai, kas nauja, sudėtinga.
--------	---------------------------	-------------------------	--	---

Vaiko veiklos pavyzdžiai

1 – 3 metai	3 – 6 metai
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su daiktais pakaitalais: kaladėlė – telefonas, pagaliukas – šaukštas. • Aplinką, daiktus tyrinėja visais pojūčiais. • Eksperimentuoja su dažais, smėliu, sniegu, sūria tešla. • Atlieka imitacinius, įsivaizduojamus judesius, veiksmus (šokinėja kaip varlytė, supa lėlę). • Išbando įvairias muzikos priemones, jų skleidžiamus garsus. • Stato smėlio pilis, jas dekoruoja kankorėžiais, smilgomis, gėlių žiedais. Daro pėdutes sniege. • Iš lego kaladėlių kuria statinius. • Žaidžia su minkštais žaislais, kalbina juos, atlieka įsivaizduojamus veiksmus. • Vaizduoja, kad skambina telefonu, įpila arbatos ir kt. • Žaidžia su dažų dėmėmis „Į ką tai panašu?“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Iš geometrinių figūrų kuria piešinį. • Reiškia mintis apie nežinomus reiškinius, daiktus, svarsto: „Kas būtų jeigu..?“ • Piešia muziką, vėją, tylą ir triukšmą... • Dainuoja savo sugalvotais žodžiais garsais, intonacijomis apie tai, ką veikia, mato, girdi. • Žaidžia šešėlių žaidimus. • Piešia, stato savo ateities namus ar kitus statinius. • Kuria skelbimus, sveikinimus, kvietimus, reklamas. • Kuria eilėraščius, pasakojimus, piešia jiems iliustracijas. • Kuria erdves sumanytiems žaidimams. • Piešia save fantastinėje aplinkoje, kuria fantastinius nuotykius. • Žaidžia galimybių žaidimus (sugalvoja kuo įvairesnių, juokingesnių situacijų, kaip galima panaudoti daiktus). • Kuria atvirukus, kvietimus, knygeles, skelbimus, dovanėles draugams, šeimos nariams. • Kuria auklėtojos pasiūlytus ar savo sugalvotus darbelius iš antrinių žaliavų.

18. Mokėjimas mokytis. Gebėjimas atkakliai siekti tikslo.

Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.

Vaiko pasiekimai

1 – 2 metų	2 – 3 metų	3 – 4 metų	4 – 5 metų	5 – 6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Aktyviai domisi aplinkos daiktais. • Stebi mėgdžioja, klausia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi, klausinėja, kas kaip veikia. • Veikia sponta- 	<ul style="list-style-type: none"> • Siūlo žaidimų idėjas. • Pasako, ką veikė ir ką išmoko. • Stebi, ką daro kiti ir 	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo veiklos idėjas. • Norėdamas ką nors išmolti, pasako, ko nežino ar dėl ko 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalba apie tai, ką norėtų išmolti, ką darys, kad išmoktų. Pasako, ką jau išmoko. • Imasi iniciatyvos savo pasiūlytomis idėjomis įgyvendinti.

<ul style="list-style-type: none"> • Bando pakartoti pavykusį veiksma. 	niškai ir tikėdamasis rezultato. <ul style="list-style-type: none"> • Džiaugiasi tuo, ko išmoko. 	pakartoja.	abejoja. <ul style="list-style-type: none"> • Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas. • Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, bando nuspėti veikslių pasekmes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą išskeldamas ir sprenddamas problemas. • Randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose. • Mokosi iš kitų.
Vaiko veiklos pavyzdžiai				
1 – 3 metai		3 – 6 metai		
<ul style="list-style-type: none"> • Varto vis tas pačias knygeles, klausosi tų pačių pasakėlių. • Klausinėja: „Kas čia?“, „Kur?“ • Išbando žaislus ir daiktus. Stebi ir mėgdžioja kitus. • Pasakoja, ką veikė ir kaip sekėsi. • Žaidžia žaidimus: „Nuropok iki žaislo“, „Užmauk žiedą“, „Įdėk – išimk“, „Statyk bokštą“. • Padeda padengti stalą, padeda į vietą žaislus. • Pradeda ir užbaigia statyti bokštą iš kaladėlių, žiedų. 		<ul style="list-style-type: none"> • Iš sagų, pagaliukų, geometrinių figūrų, siūlų sukuria pasirinktą objektą arba atkartoja pagal duotą pavyzdį (brėžinį, piešinį). • Piešia, braižo savo grupės, lauko aikštelės, kambario planą, kiemo, gatvės žemėlapi. • Varto savo „Pasiekimų aplanką“, vertina savo veiklos rezultatus, palygina su kitų vaikų. • Ieško informacijos knygoje, enciklopedijose, albumuose, tariasi su draugais, klausinėja. • Varto darbėlių knygas, mokosi kurti pagal knygoje pateiktus pavyzdžius. Planuoja, kokių priemonių, medžiagų reikės. • Spėlioja: „Kuris kelias ilgesnis?“, „Kuris daiktas sunkesnis?“, „Kuris indas didesnis?“ Siūlo būdus, kaip sužinoti, patikrinti, kuo pamatuoti. • Iškerpa iš reklaminių bukletų sveikus produktus, juos klasifikuoja, kuria menu, patiekalų receptus (klįjuoja į popierinę lėkštę, lankstinuką). • Ieško „lobio“ pagal nupieštą žemėlapi. • Pasiruošia vietą žaidimui, sugalvoja, ką žais. 		

V. UGDYMOŠI PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Pagrindinės sąvokos

Vertinimas – nuolatinis informacijos apie vaiko pasiekimus ir pažangą kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas;

Įvertinimas – vertinimo proceso rezultatas, konkretus sprendimas apie vaiko pasiekimus ir padarytą pažangą;

Isivertinimas – paties vaiko daromi sprendimai apie pažangą bei pasiekimus;

Vaiko pasiekimai – įgytos vertybinės nuostatos, gebėjimai, žinios ir patirtis.

Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo tikslai:

Pažinti kiekvieną vaiką ir išsiaiškinti jo poreikius;

Nustatyti pasiekimų lygį ir daromą pažangą;

Numatyti vaikų ugdymosi perspektyvą;
Suplanuoti ugdymosi situacijas kiekvienam vaikui ir visai grupei.

Vaiko pasiekimų vertinimui gali būti naudojami šie metodai:

Vaiko stebėjimas natūralioje kasdieninėje aplinkoje;

Pokalbis su vaiku;

Pokalbis su tėvais;

Vaiko elgesio, kalbos faktų analizė;

Vaiko veiklos ir kūrybos analizė;

Vaiko kalbos užrašų ir įrašų analizė;

Ugdymo(si) pasiekimų ir pažangos vertinimo tvarka.

Pirminis vaiko gebėjimų ir pasiekimų lygio įvertinimas atliekamas vaikui pradėjus lankyti darželį. Pedagogas stebi, kaip jis adaptuojasi naujoje aplinkoje, pildo adaptacijos lapą. Tėvai pildo anketą apie vaiką. Numatoma ugdymosi perspektyva mokslo metams.

Visus mokslo metus (rugsėjo – gegužės mėn.) renkama informacija apie kiekvieno vaiko pasiekimus ir daromą pažangą. Sukaupta vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo medžiaga kaupiama „Vaiko aplanke“ ir gali būti pateikiama tėvams, naudojama planavimui, ugdymo individualizavimui. Rekomenduojamas „Vaiko aplanko“ turinys:

- vaikų darbelių pavyzdžiai;
- vaikų rašytinės kalbos pavyzdžiai;
- nuotraukos;
- vaiko elgesio, veiklos stebėjimų aprašai;
- vaiko mintys, samprotavimai, klausimai;
- tėvų, specialistų pastebėjimai;

Vaiko darbai, kurie dedami į aplanką trumpai komentuojami, užrašoma data. Vaikų pasiekimai taip pat vertinami „Savaitės apmąstymuose“.

Tolimesni vaikų pasiekimų ir pažangos įvertinimai (diagramos pagal pasiekimų žingsnius), ugdymosi perspektyvos numatymai atliekami kiekvienų mokslo metų pradžioje (rugsėjo, spalio mėnesį) ir gale (gegužės, birželio mėnesį). Vaikų pasiekimai ir pažanga, esant reikalui, gali būti vertinama keletą kartų metuose. Pedagogas, išanalizavęs „Savaitės apmąstymuose“, „Vaiko aplanke“ sukauptą medžiagą, parengia vaikų pasiekimų diagramą pagal pasiekimų žingsnius, numato ugdymosi perspektyvą kitiems mokslo metams.

Įvertinus kiekvieno vaiko pasiekimus atliekamas bendras grupės vaikų pasiekimų įvertinimas. Jis apibendrinamas dienyno skyriuje „Ugdomosios veiklos metų apmąstymai“.

„Ugdomosios veiklos metų apmąstymai“ panaudojami rašant kitų metų ugdomosios veiklos planą: aprašant grupės savitumą, numatant ugdymo prioritetus, ugdymo turinį. Į ugdymo prioritetus taip pat galima įrašyti ir tėvų lūkesčius.

Vaiko pasiekimo ir pažangos vertinimo procese dalyvauja: grupės auklėtojos, specialistai (logopedė, meninio ugdymo mokytojos), tėvai, vaikai, pedagoginės psichologinės tarnybos specialistai.

Informacijos apie vaiko pasiekimus ir pažangą panaudojimas. Informacija apie individualius vaiko pasiekimus ir pažangą tėvams pateikiama pokalbių metu. Rengiantis pokalbiui su tėvais, prasminga peržiūrėti visą sukaupą medžiagą apie kiekvieno vaiko pasiekimus, iš anksto apmąstyti, kokiais vaiko pasiekimais reikėtų pasidžiaugti, kas sekasi sunkiau ir ką reikia tobulinti. Visos grupės vaikų pasiekimai su tėvais aptariami susirinkimų metu. „Vaiko aplanke“ sukaupta medžiaga gali būti peržiūrima su vaiku: pasidžiaugiama jo darbais, ypatingais pasiekimais, aptariami ugdymosi sunkumai. Sukaupta informacija panaudojama planuojant, individualizuojant ugdymą. Apibendrinti grupės vaikų pasiekimai, naudojami pedagogų darbo analizei bei įsivertinimui, planuojant tolimesnį ugdymo procesą.

Informacijos apie vaiko pasiekimus ir pažangą saugojimas.

Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo medžiaga saugoma grupėje. Informacija sukaupta „Vaiko aplanke“ yra konfidenciali. Vaikui pereinant į priešmokyklinę grupę, įvertinami jo pasiekimai įgyti per visą ikimokyklinį laikotarpį. Ikimokyklinio ugdymo auklėtojos ir priešmokyklinio ugdymo pedagogės aptaria vaikų ugdymosi pasiekimus ir problemas susitikimo metu. 5 – 6 metų vaiko įvertinimo lapas perduodamas priešmokyklinio ugdymo pedagogei. Vaikų individualūs pasiekimai aptariami ir su tėvais. Vaikams pereinant į priešmokyklinę grupę, tėvams perduodama „Vaiko aplanke“ sukaupta medžiaga apie vaiko pasiekimus.

VI. NAUDOTI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. Adaškevičienė, E. 1996. *Judėjimo džiaugsmas. Lietuvos ikimokyklinukų fizinio aktyvumo optimizavimo programa.*
2. Bakūnaitė, J. 1998. *Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį.* Vilnius: Eugrimas.
3. Bobrova, L.; Šarkauskienė, A.; Černiauskiene, S. 2010. *Žaidimai su parašutu.* Šiauliai: Lucilijus.
4. Briers, S. 2011. *Laimingos vaikystės psichologija.* Vilnius: Tyto alba.
5. Dodge, D.T. 2007. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas.* Vilnius: Presvika.
6. Dodge, D.T. 2008. *Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas.* Vilnius: Presvika.
7. Doyon, L. 2011. *Parentkite vaiką mokyklai: 500 psichomotorinių žaidimų 2 – 6 metų vaikams.* Vilnius: Baltos lankos.
8. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas.* 2014. LR Švietimo ir mokslo ministerija. Vilnius: ŠAC
9. *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos.* 2015. LR Švietimo ir mokslo ministerija. Vilnius: ŠAC.
10. *Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų. Knyga ugdytojams.* 2001. Vilnius: Lietus.
11. *Į vaiką orientuotų grupių kūrimas.* 1997. Vilnius: Lietus.
12. Grakauskaitė, D. 2002. *Kūrybos psichologija.* Vilnius: Lietuvių fondas ir Lietuvių katalikų religinės šalpos fondas.
13. Grinevičienė, N. 2002. *Vaikystės žaidimai.* Kaunas: Šviesa.
14. Grinevičienė, N. 1999. *Mažylių žaidimai.* Kaunas: Šviesa.
15. Katinienė, A.; Vaičienė, A. 2001. *Muzika vaikų darželyje.* Šiauliai: Šiaurės Lietuva.
16. Kazragytė, V. 2011. *Mažųjų vaidinimai: literatūriniai tekstai ir komentarai.* Vilnius: Tyto alba.
17. Kurienė, A. 2016. *Kaip užauginti žmogų.* Vilnius: Alma littera.

18. Landsbergienė, A. 2008. *Augame kartu*. Vilnius: Tyto alba.
  19. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 2011, Nr. 38-1804).
  20. *Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti*. 2006. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
  21. Miežienė, L.; Juodaitienė, M. 2005. *Paprasti – nepaprasti žaidimai*. Vilnius: LVJC.
  22. Monkevičienė, O. (Sud.) 2001. *Ankstyvojo ugdymo vadovas*. Vilnius: Minklės leidyba.
  23. Pitamic, M. 2010. *Žaidimai vaikams nuo 1 iki 3 metų*. Vilnius: Alma litera.
  24. *Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa*. 2014. LR Švietimo ir mokslo ministerija. Vilnius: ŠAC.
  25. Silberg, J. 2013. *Mažylio lavinimas*. Vilnius: Aktėja.
  26. Szarkowicz, D. 2006. *Stebėjimas ir refleksija vaikystėje*. Australija: Thomson.
  27. Rastauskaitė, J. (Sud.) 2000. *Pirmieji treji metai*. Kaunas: Vieš. įstaiga Leidybos ir informacijos centras „Už gyvybę“.
  28. Rauckis, J.; Drungilienė, D. 2003. *Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa ir metodinės rekomendacijos*. Vilnius: VšĮ „Fotoreporterų gildija“.
  29. *Vaikų darželių programa „Vėrinėlis“*. 1993. Vilnius: Leidybos centras.
  30. *Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija*. 2013. [interaktyvus] Prieiga per internetą <<https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=b1fb6cc089d911e397b5c02d3197f382>>
  31. Verseckienė, O.; Marcinkas, F.; Girdienė, G. ir kt. (Sud.) 1995. *Po tėviškės dangum*. V.: Alm. „Tautodailė“: Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijos Leidybos centras.
-